

Dienst Uitvoering
Subsidies aan Instellingen
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Monitorverslag 2022

Regionaal Investeringsfonds mbo - 6e editie

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	6
2. Aanvraagfase.....	8
2.1 Aanvragen.....	8
2.2 Kenmerken toegekende projecten RIF-2.....	12
2.3 Samenwerkingsverbanden.....	14
3. Ontwikkel en uitvoeringsfase.....	18
3.1 Voortgang lopende projecten.....	18
3.2 Rapportages en gesprekken met commissie.....	18
3.3 Beleidsthema's.....	20
4. Borging van de projectresultaten.....	27
4.1 Inhoudelijke verduurzaming.....	27
4.2 Organisatorische verduurzaming.....	28
4.3 Financiële verduurzaming.....	29
4.4 Leerpunten en succesfactoren.....	31
Bijlage I Informatie over de regeling (RIF-1 en RIF-2).....	35
Bijlage II Cijferbijlage.....	38
Bijlage III Overzicht pps'en RIF-2 met practoraat.....	50
Bijlage IV Overzicht toegekende pps'en 2014 – 2022.....	59

Samenvatting

In deze zesde monitorrapportage over het Regionaal Investeringsfonds mbo (hierna aangeduid als RIF) wordt ingegaan op de gerealiseerde opbrengsten van publieke en private samenwerking (hierna pps) ten behoeve van een betere aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt. In deze rapportage is onderscheid gemaakt in informatie over de aanvraagfase (hoofdstuk 2), de ontwikkel- en uitvoeringsfase (hoofdstuk 3) en de borging van de projectresultaten in de verduurzamingsfase (hoofdstuk 4).

- Totaal aantal goedgekeurde RIF-projecten in de periode 2014-2022 is 204 waarvan er 16 na RIF-1 onder RIF-2 zijn doorgegaan met een opschalingssubsidie.

In RIF-1 (2014-2018) zijn totaal 212 aanvragen ingediend waarvan 120 subsidie hebben ontvangen. In RIF-2 (2019-2023) zijn totaal 124 aanvragen ingediend waarvan 84 een subsidie hebben ontvangen. Het aandeel heraanvragen (nieuwe aanvraag na eerste afwijzing) neemt steeds verder af. Voor een deel is dit te verklaren doordat het percentage aanvragen dat werd afgekeurd de laatste jaren eveneens is gedaald. Projecten blijken in toenemende mate voorbereid op de eisen die vanuit de regeling worden gesteld.

- In de periode 2014-2018 (RIF-1) is ruim 108 miljoen euro uitgekeerd aan subsidie. In de periode 2019-2022 (RIF-2) is in totaal ruim 91 miljoen euro verstrekt.

Ondanks de jarenlange looptijd van de regeling is het animo onder de pps'en om een RIF-aanvraag te doen groot. De samenwerkingsverbanden worden over het algemeen groter en projecten vragen gemiddeld een hoger subsidiebedrag dan voorheen. Het gemiddeld samenwerkingsverband bestaat uit 19 partners en laat een brede variatie aan partners zien, afkomstig uit het onderwijsveld, bedrijfsleven, regionale overheden en overige organisaties.

De totale financiële projectomvang is groter omdat de subsidie één derde van de gehele projectkosten uitmaakt. In totaal hebben (arbeids-)organisaties voor 134 miljoen euro bijgedragen aan de cofinanciering van RIF-projecten. Ook de mbo-instellingen kunnen als penvoerder gemaximaliseerd bijdragen in de cofinanciering. Dat wordt door iets minder dan de helft van de penvoerders gedaan. De cofinanciering van alle onderwijsinstellingen bij elkaar bedraagt 30 miljoen euro (daarvan is ruim 9 miljoen bijgedragen door de penvoerder zelf).

- In de periode 2019-2022 (RIF-2) hebben 33 van de 84 projecten een midterm gesprek met de commissie gehad.

Als de pps eenmaal de subsidie voor hun gezamenlijke plan hebben gekregen start de ontwikkel- en uitvoeringsfase. Ervaring leert dat de meeste projecten pas na het ontvangen van de beschikkingsbrief echt van start gaan. Om de toegevoegde waarde van de pps zichtbaar te maken zorgen pps'en voor directe en blijvende betrokkenheid van de partners. De meeste projecten beginnen daarom met een gezamenlijke startbijeenkomst. Als leerpunt uit tussen- en eindrapportages komt het belang van verwachtingsmanagement bij de start duidelijk naar voren.

In RIF-2 vindt één keer in de gehele projectperiode een formele terugkoppeling over de stand van zaken plaats. Deze terugkoppeling bestaat uit een schriftelijke voortgangsrapportage halverwege de projectperiode én een gesprek met de commissie. In tegenstelling tot RIF-1 is de commissie nu niet alleen bij de start (bij het beoordelen van de plannen) betrokken, maar nu ook bij het bewaken van de voortgang. Halverwege de projectperiode dienen de pps'en hun voortgangsrapportage in die op vier criteria bekeken wordt. De meeste pps'en scoren voldoende op hun terugkoppeling en hun presentatie daarover bij de commissie. Ze weten in hun voortgangsrapportage duidelijk het verschil aan te geven met de oorspronkelijke aanvraag en de consequenties voor de oorspronkelijke doelen. Een aantal projecten heeft in eerste instantie op één of twee

criteria (activiteitenplan en/of begroting) een onvoldoende gescoord en op een later moment alsnog groen licht gekregen bij het aanleveren van aanvullende informatie.

- Consequenties coronamaatregelen voor RIF: veel verlengingsverzoeken (totaal 56 over de periode 2019-2022) en een beperkt aantal voortijdig gestopte projecten (totaal 14 over de periode 2019-2022).

Juist de projecten die in 2019 en 2020 zijn gestart hebben te maken gekregen met de gevolgen van de covid maatregelen. De verlenging van de projectperiode heeft ook consequenties voor het midterm gesprek die daardoor later plaatsvindt dan oorspronkelijk gepland. Over de periode 2019-2022 zijn totaal 56 verlengingsverzoeken afgehandeld. De meeste verlengingsverzoeken zijn corona-gerelateerd en akkoord bevonden. De overige verzoeken werden gedaan naar aanleiding van vertraging in de uitvoering van het project of onderdelen daarvan.

- De aanvragen sluiten goed aan bij de vier specifieke beleidsthema's: entree-studenten, leven lang ontwikkelen, docentprofessionalisering en stimuleren van onderzoekend vermogen.

Van de vier specifieke thema's dienen de pps'en bij een startersaanvraag minimaal één thema te kiezen en de opschalers twee thema's.

In RIF-2 hebben 15 pps'en die alleen gericht zijn op entree-studenten subsidie toegekend gekregen. De in RIF-2 gunstige cofinancieringseisen voor aanvragen met entreestudenten als primaire doelgroep leek in eerste instantie enig effect te hebben. Het aandeel projecten gericht op entree-studenten is echter in het vierde jaar van RIF-2 gedaald naar 18%.

Op een paar uitzonderingen na hebben alle RIF-2 pps'en ingezet op het thema LLO. Activiteiten zijn in RIF alleen subsidiabel als deze ten goede komen aan bekostigde diplomagerichte opleidingen. Motieven voor het uitvoeren van LLO-activiteiten zijn divers. De LLO-activiteiten leveren de pps'en een mogelijkheid om na afloop van de RIF-subsidie financieel te verduurzamen.

In RIF-2 voeren 69 pps'en activiteiten uit gericht op het stimuleren van onderzoekend vermogen. Het gros van de pps'en doet dat door een 'eigen' practoraat in te stellen. Een aantal ROC's sluit aan op reeds ontwikkelde practoraten binnen de eigen instelling of bij lectoraten en onderzoek bij (met name) hbo-partners.

Professionalisering van docenten (en praktijkopleiders) is bij alle pps'en een belangrijk aandachtspunt. Professionalisering kan zich richten op (vak)inhoudelijke verdieping, pedagogisch-didactische vaardigheden, aanleren van softskills, het versterken van de verbinding met het werkveld en het versterken van het innoverend en/of onderzoekend vermogen.

- Op peildatum 1 november 2022 hebben 103 pps'en hun RIF-1 project afgesloten met een eindrapportage dat informatie geeft over het borgen van de projectresultaten zowel inhoudelijk, organisatorisch als financieel en de leerpunten.

Voor 14 van de 103 pps'en kwam de afsluiting voortijdig. Soms vanwege tegenvallende resultaten of uitval van partners, maar ook vanwege de coronamaatregelen. Veel pps'en zorgen voor borging door de opbrengsten van het project terug te laten komen in het curriculum en daarmee in te bedden bij de onderwijsinstelling (inhoudelijke verduurzaming). Door het een structurele plek binnen het regulier onderwijs te geven is reguliere bekostiging geregeld, en daarmee het meest voorkomende en zekere onderdeel van een 'verdienmodel' (financiële verduurzaming). De eindrapportages laten verschillende financiële scenario's zien, maar naast reguliere onderwijsbekostiging is blijvende cofinanciering door de partners op basis van een hernieuwd plan een veelvoorkomende aanpak. De partners blijven project-

specifieke bijdragen geven, al dan niet in de vorm van een in-kind bijdrage. Een enkele keer bestaat de bijdrage van de partners uit een vast jaarlijks bedrag in de vorm van een soort contributieheffing. Het merendeel van de pps'en blijft al dan niet in gewijzigde samenstelling samenwerken in netwerken (organisatorische verduurzaming). Soms krijgen de samenwerkingsafspraken een juridische consolidatie in de vorm van een stichting of een coöperatieve vereniging. De pps'en geven aan dat de samenwerking hierdoor minder vrijblijvend is omdat de participatie is vastgelegd en daardoor de kans op toekomstvastheid is vergroot.

In de eindrapportages worden ook naar leerpunten en succesfactoren gevraagd. In de eindrapportages worden genoeg successen genoemd en een gevoel van tevredenheid over de samenwerking en behaalde resultaten onderschreven. Het benoemen welke factoren daarbij bepalend waren is lastiger en wordt slechts in beperkte mate benoemd. De leerpunten concentreren zich op een aantal hoofdelementen: 1) samenwerking, gezamenlijke belangen en verwachtingsmanagement, 2) flexibele houding en adaptief vermogen, 3) stevige projectleiding en betrokken stuurgroep, 4) docenten betrekken en capaciteit beschikbaar stellen en 5) het vieren van successen.

1. Inleiding

Het Regionaal Investeringsfonds mbo is een subsidieregeling van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, gericht op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Publiek private samenwerkingsverbanden kunnen in tenders een aanvraag voor subsidie indienen. Deze samenwerkingsverbanden moeten minimaal uit één mbo-instelling en één arbeidsorganisatie bestaan. Negen jaar ervaring met deze subsidieregeling wijst uit dat een gemiddeld samenwerkingsverband uit 19 partners bestaat en een brede variatie laat zien aan partners uit het onderwijsveld, bedrijfsleven, regionale overheden en overige organisaties.

De eerste regeling betrof de periode 2014 tot en met 2018 en wordt in deze rapportage aangeduid als RIF-1. Vanwege positieve ervaringen met deze regeling is met ingang van 1 januari 2019 een vervolgeregeling van start gegaan. Deze loopt van 2019 tot en met 2023 en wordt aangeduid als RIF-2. De derde regeling is in de maak en zal in 2023 gepubliceerd worden.

Deze monitorrapportage zal voornamelijk ingaan op de uitkomsten en resultaten van RIF-2 en de basis vormen voor een apart document met aanbevelingen voor OCW als input bij het schrijven van een nieuwe RIF-regeling.

Jaarlijks is door de uitvoeringsorganisatie van de RIF-regeling (DUS-I) een monitorrapportage opgesteld, gebaseerd op subsidieaanvragen, tussen- en eindrapportages, werkbezoeken, bijeenkomsten, gesprekken en relevante externe bronnen. Op deze wijze dient de monitorrapportage tevens als logboek van de regeling, omdat systematisch wordt bijgehouden wat voortschrijdend inzicht heeft opgeleverd aan tussentijdse wijzigingen in de regeling en welke beleidsoverwegingen daarbij een rol hebben gespeeld. Deze zesde editie van de monitorrapportage bouwt voort op voorgaande jaarrapportages én de tussenevaluatie die in 2021 heeft plaatsgevonden. Er wordt geput uit de rijke praktijkervaring van inmiddels 204 pps'en, waarvan 120 gestart zijn onder RIF-1 en 84 onder RIF-2. De projecten die onder RIF-1 zijn gestart hebben nog een doorloop tot en met 2023. Inmiddels hebben 103 van de 120 projecten uit RIF-1 hun eindrapportage ingediend. De informatie uit deze eindrapportages is gebruikt om een beeld te schetsen van de verduurzaming, succesfactoren en leerpunten. Projecten gestart onder RIF-2 hebben een doorlooptijd tot en met 2028. Deze projecten leveren in tegenstelling tot de projecten uit RIF-1 gedurende hun projectlooptijd één keer een voortgangsrapportage halverwege in (midterm). Voor deze monitorrapportage is de informatie over RIF-2 projecten afkomstig uit de aanvragen en 33 voortgangsrapportages/midterms.

Leeswijzer

Voor de RIF-projecten zijn drie fases te onderscheiden. Een beschrijving van deze fases zijn terug te vinden in afzonderlijke hoofdstukken in deze monitorrapportage.

In hoofdstuk 2 wordt de aanvraagfase beschreven. Voordat de pps een RIF-aanvraag indient is er al een heel traject aan vooraf gegaan om te komen tot samenwerking en een gedragen plan. In dit hoofdstuk wordt eveneens een aantal belangrijke kenmerken van de aanvragen beschreven en de aansluiting van de aanvragen op de vier onderscheiden beleidsthema's.

In hoofdstuk 3 is informatie terug te vinden over de ontwikkel en uitvoeringsfase van de RIF-projecten. Hiervoor dienen de werkbezoeken, de voortgangsrapportages en de midterm gesprekken hierover met de beoordelingscommissie als basis.

In hoofdstuk 4 komt de borging van de projectresultaten in de verduurzamingsfase aan bod. Deze informatie is met name gebaseerd op de eindrapportages van de projecten uit RIF-1.

Omwille van de leesbaarheid is een deel van de informatie opgenomen in de bijlagen.

Bijlage I bevat beschrijvende informatie over de regelingen en de beoordelingscommissie. Bijlage II is een tabellenboek waar in de hoofdstukken voor nadere informatie naar wordt verwezen.

Bijlage III bevat een overzicht van de pps'en RIF-2 met betrokkenheid van een practoraat.

Bijlage IV is een overzicht van alle toegekende pps'en in de periode 2014-2022.

Tabellen in deze monitor zijn gebaseerd op het aantal nieuwe aanvragers. Dat betekent dat herindieners maar één keer worden meegeteld. De voorbeelden die aan bod komen in deze monitor worden naast de naam van de pps aangeduid met het administratienummer. Dit nummer bestaat uit een verwijzing naar het jaar waarin het project is aangevraagd, bijvoorbeeld RIF19001 is in 2019 gestart. Het tweede deel van de cijfercode is gekoppeld aan het individuele aanvraagnummer dat de pps gekregen heeft. Met dit administratienummer is op eenvoudige wijze in bijlage IV terug te vinden welke penvoerder bij desbetreffend RIF-project hoort. Af en toe is daarbij eveneens gebruik gemaakt van citaten uit de voortgangs- en eindrapportages.

Voor het beeldmateriaal is naast de beeldbank van OCW ook foto's gebruikt van werkbezoeken bij Summa College (RIF22003), Horizon College (RIF18001), MBO Rijnland (RIF18036) en Nova College (RIF19001).

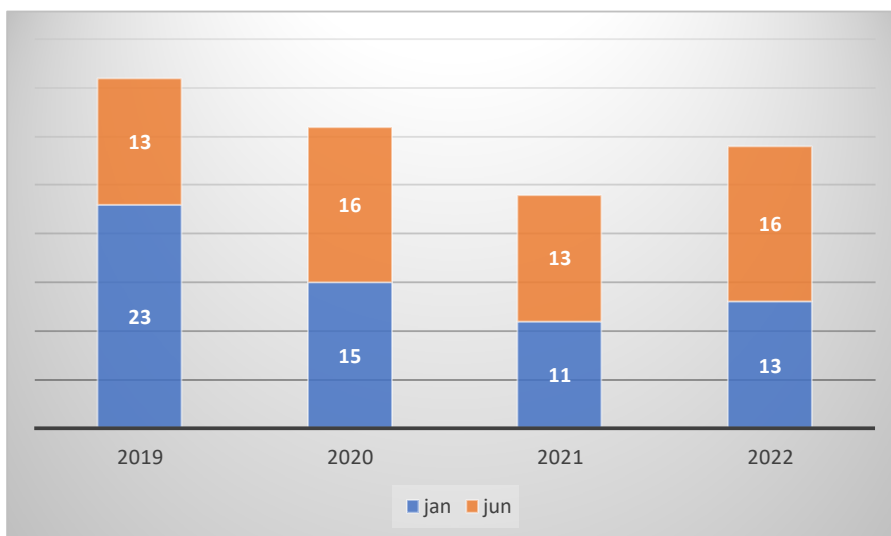
2. Aanvraagfase

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de aanvraagronde RIF-2 (2019-2022) beschreven, met specifieke aandacht voor de opschalers (paragraaf 2.1). De ontwikkeling in de scores op de verschillende selectiecriteria en de belangrijkste financiële kengetallen komen daarbij eveneens aan bod. In paragraaf 2.2. wordt ingezoomd op de goedgekeurde RIF-2 projecten naar achtergrondkenmerken zoals regio, opleidingsdomeinen, niveau, leerweg en financiën. Voordat de pps een RIF-aanvraag indient is er al een heel traject aan vooraf gegaan om te komen tot samenwerking en een gedragen plan. In paragraaf 2.3. wordt aandacht besteed aan de omvang, samenstelling en totstandkoming van de samenwerkingsverbanden.

2.1 Aanvragen

De grafiek hieronder laat de ontwikkeling van het aantal RIF-aanvragen zien voor de periode 2019-2022. Er zijn twee aanvraagronde (januari en juni) in het jaar. Per jaar schommelt de verdeling tussen het percentage aanvragen in eerste en tweede ronde. In totaal ligt het aantal aanvragen in januari en juni niet ver uit elkaar. Er is vanaf 2019 sprake van een lichte daling in het totaal aantal jaarlijkse aanvragen. Dat gold niet voor 2022, dat oorspronkelijk het laatste aanvraagjaar voor RIF-2 zou zijn, waardoor veel pps'en alsnog een aanvraag indienden. Hierdoor was niet altijd sprake van een voldragen plan, dat op alle criteria minimaal een voldoende scoort. Dit heeft bij de tweede ronde gezorgd voor een overschrijving van het budget, waardoor ranking moest plaatsvinden en een groter aantal aanvragen moest worden afgewezen.

Afbeelding 1: Ontwikkeling aantal aanvragen 2019– 2022.

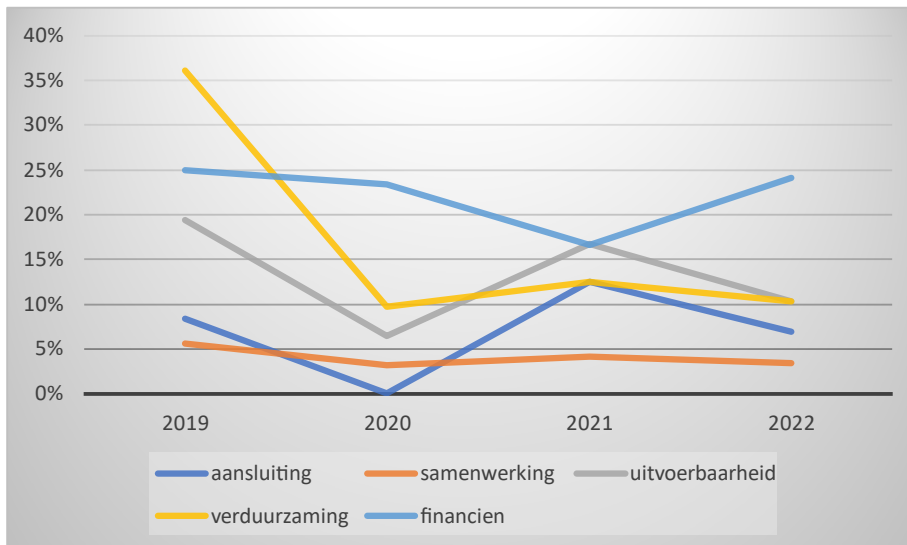
Aanvragers van wie de eerste aanvraag wordt afgewezen kunnen gebruik maken van de mogelijkheid om één keer een herziene aanvraag in te dienen (dit wordt in het vervolg aangeduid met de term 'heraanvraag' of 'herindiener'). Van deze mogelijkheid wordt met veel succes gebruik gemaakt. In de periode 2019-2022 zijn onder RIF-2 acht aanvraagronde uitgevoerd. Hierin zijn 124 aanvragen voor subsidie ingediend, daarvan waren er 34 een heraanvraag. Van deze 124 aanvragen zijn er 84 goedgekeurd, hetgeen overeenkomst met een succesrate van 68%. Het percentage goedgekeurde aanvragen van RIF-2 bedraagt 64% voor nieuwe aanvragen ten opzichte van 85% voor heraanvragen.

Het aandeel heraanvragen neemt steeds verder af. In 2019 bedroeg het aandeel heraanvragen nog 44 procent, in 2020 was dat afgenomen tot 32 procent, in 2021 was dat 13 procent en in 2022 was dat 17%. Voor een deel is dit te verklaren doordat het percentage aanvragen dat wordt afgekeurd de laatste jaren

is gedaald en heraanvragen zodoende minder aan de orde zijn. Van de 40 aanvragen die in RIF-2 zijn afgekeurd hebben er tot op heden 35 een heraanvraag ingediend.

Naast een startersaanvraag kan ook worden aangevraagd voor een opschaler onder RIF-2. Wat de verschillen zijn tussen deze twee aanvragen komt in paragraaf 2.1.1. aan bod. Eén verschil betreft het aantal criteria waarop beoordeeld wordt. De startersaanvragen worden beoordeeld op vijf criteria, terwijl de opschalersaanvragen nog op drie extra criteria worden beoordeeld. In onderstaande afbeelding wordt het percentage onvoldoendes per vijf criteria weergegeven, die zowel gelden voor starters als opschalers.

Afbeelding 2: Percentage onvoldoende per criterium voor starters aanvragen 2019-2022.

Over het algemeen scoren de aanvragen in RIF-2 beter dan in RIF-1. De aanvragen in 2020, met name de eerste ronde, werden als beste beoordeeld. Slechts drie aanvragen werden toen op het criterium 'financiën' afgewezen. Helaas is deze positieve ontwikkeling op criterium 'financiën' in 2022 niet doorgezet. Door de gehaste indiening van een aantal aanvragen in de tweede ronde 2022 is de financiële uitwerking onder druk komen te staan. Dat is terug te zien in de scores. Het criterium 'verduurzaming' heeft gedurende de looptijd van RIF-2 steeds betere scores behaald. Een stabiele ontwikkeling in de beoordelingsscores is eveneens duidelijk zichtbaar bij het criterium 'samenwerking', het criterium dat gemiddeld het best beoordeeld wordt.

De aanvullende beoordelingscriteria voor de opschalers betreffen 'verbreden en verdiepen', 'onderzoekend vermogen' en 'docentprofessionalisering'. Totaal zijn gedurende de periode 2019-2022 twintig opschalers aangevraagd. Eén pps heeft zijn aanvraag ingetrokken en drie aanvragen zijn bij de eerste indiening afgewezen, waarvan één pps vanwege een negatieve score op het criterium 'verbreden en verdiepen'. De andere twee pps'en scoorden negatief op verduurzamen en financiën.

Uit de analyse van de cijfers blijkt dat het gesprek tussen de aanvrager en de commissie in de meeste gevallen leidt tot een positieve aanpassing van de cijfers. In RIF-2 zijn tot nu toe 84 aanvragen van een positief advies door de commissie voorzien, waarvan 20 aanvragen in 2022. De minister heeft dit advies in alle gevallen overgenomen.

2.1.1. Starters en opschalers

Een starterssubsidie kan door een pps worden aangevraagd voor projecten die niet eerder een subsidie hebben ontvangen uit RIF, en ook geen subsidie hebben ontvangen vanuit andere rijksoverheidsmiddelen. Met RIF-2 is voor de RIF-projecten die onder RIF-1 zijn gestart de mogelijkheid ontstaan om na een succesvolle afronding (inclusief verduurzaming) een vervolg te geven. Dit kan door een opschalingsaanvraag in te dienen. Datzelfde

geldt voor Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV). Het project moet voortvloeien uit het project waarvoor eerder subsidie is verkregen. Dat moet onder andere blijken uit het samenwerkingsverband, waarbij de pps-partners voor tenminste de helft blijven deelnemen in het project. Ook moeten de activiteiten aanvullend zijn op de activiteiten waarvoor eerder subsidie is verkregen, doordat het moet gaan om verdiepings- én verbredingsactiviteiten.

Alle toegekende opschalers verbreden door uit te breiden met één of meer opleidingen, en in het verlengde daarvan door meer studenten en docenten te bereiken én meer partners - relevant voor de nieuw te betrekken opleidingen - bij elkaar te brengen. Kort gezegd wil verbreding zeggen meer partners, meer doelgroepen, meer opleidingen en daardoor een groter bereik. De meeste opschalers verdiepen door een gerichte focus op één of meerdere (nieuwe) thema's. Thema's als digitalisering en verduurzaming komen steeds vaker voor. Bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van een nieuw uitstroomprofiel of het gebruik van nieuwe digitale technieken zoals VR en AR-scenario's. Innovatie en doorontwikkeling van eerder in gang gezette onderwijsvernieuwing komt bij alle toegekende opschalers voor.

Voor opschalers geldt dat zij naast een extra beoordelingscriterium voor verbreden en verdiepen zich in ieder geval op twee specifieke thema's moeten richten, namelijk op het professionaliseren van docenten én het ontwikkelen van onderzoekende vaardigheden. Bij de focus op de onderzoekende houding gaat het zowel om studenten, docenten als praktijkbegeleiders. Dat komt tot uitdrukking in het gebruik van leernetwerken, praktijkgericht onderzoeken challenges, en/of samenwerking met het hbo en begeleiding vanuit practoraat en lectoraten. Ook is er ruim aandacht voor het professionaliseren van docenten. Vaak is de focus op deze doelgroep toegenomen in vergelijking tot het RIF- of CIV-project dat daaraan vooraf is gegaan. De ontwikkelingen rond deze twee thema's verschillen niet tussen starters en opschalers, hoewel de beoordelingscommissie bij opschalers hier wel extra op beoordeeld. Voor verdere informatie over de specifieke thema's wordt verwezen naar hoofdstuk 3 paragraaf 3.3.

De acht aanvraagrondes in 2019-2022 hebben tot nu toe zestien toegekende opschalersprojecten opgeleverd, waarvan is er één een herindiener. Elf opschalers richten zich op het domein Techniek & Procesindustrie, al dan niet in combinatie met aanverwante domeinen. Met de twee aanvraagrondes in 2022 is meer variatie in de domeinen aangebracht met één pps puur gericht op Zorg & Welzijn en één pps gericht op Hospitality. Omdat RIF-projecten uit de eerste regeling eerst aantoonbaar succesvol afgerond en verduurzaamd moeten zijn konden RIF-projecten op z'n vroegst in 2020 een opschalersaanvraag indienen. Een uitzondering gold voor bestaande Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV's), die eerder zo'n aanvraag konden indienen. Drie CIV's hebben dat ook gedaan. Het aantal opschalers blijft laag ten opzichte van het aantal afsluitende startersprojecten uit RIF-1. Dat komt overeen met de verwachtingen die gemeld worden in de eindrapportages. Bij de eindrapportages wordt navraag gedaan naar dit toekomstscenario bij de pps'en. Bij de 103 binnengekomen eindrapportages hebben 21 pps'en aangegeven op termijn van de mogelijkheid van opschaling gebruik te maken. Tot nu toe hebben vijf van de 21 pps'en dat ook daadwerkelijk gedaan. De meeste pps'en (43) nemen nog een afwachtende houding aan en laten een vervolgaanvraag afhangen van toekomstige ontwikkelingen of vinden het nog te vroeg om daar een uitspraak over te doen. Tot nu toe hebben drie pps'en die in eerste instantie een afwachtende houding hadden uiteindelijk een opschalersaanvraag ingediend. De resterende 39 pps'en hebben aangegeven niet van deze mogelijkheid gebruik te maken. Eén pps is daar later op teruggekomen en heeft alsnog een opschalersaanvraag ingediend en toegekend gekregen.

2.1.2. Financiën

Met RIF-2 werd totaal 100 miljoen beschikbaar gesteld voor subsidie. De hoogte van het subsidieplafond wordt jaarlijks gepubliceerd. Uitiendelijk is tot en met 2022 jaarlijks een gevarieerd bedrag uitgekeerd. In tegenstelling tot RIF-1 is het niet meer mogelijk om budget mee te nemen naar een volgend kalenderjaar, mocht er niet sprake zijn van budgetuitputting.

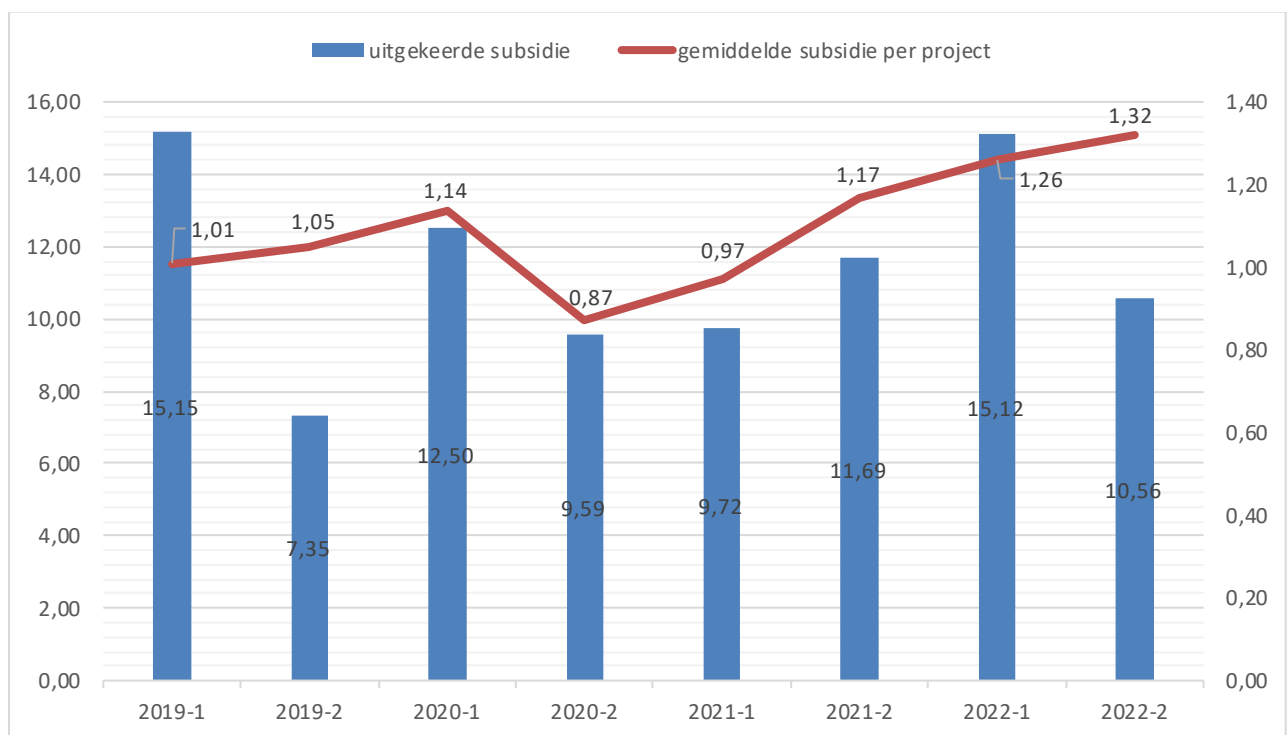
Voor 2019 was een budget beschikbaar van 22,5 miljoen euro, daarvan is 22,2 miljoen euro subsidie toegekend aan 22 samenwerkingsverbanden. Van het beschikbare budget is derhalve een klein deel niet beschikbaar. Voor de eerste aanvraagronde ging het om 15 miljoen euro en voor de tweede aanvraagronde om 7,5 miljoen euro. In 2019 was er na toekenning van alle aanvragen met een voldoende score op alle criteria, nog budget over. Daarom zijn aanvragen met een onvoldoende score op één criterium, mits de commissie dit haalbaar achtte, in de gelegenheid gesteld om binnen tien werkdagen hun aanvraag aan te vullen, op het criterium dat onvoldoende was. Aanvragers zijn op volgorde van hun plek in de ranking in de gelegenheid gesteld om de aanvraag aan te vullen, tot het beschikbare budget was uitgeput. In de eerste ronde van 2019 betrof dit drie aanvragen en in de tweede ronde betrof dit één aanvraag. In beide gevallen leidde de aanvulling tot een voldoende beoordeling op alle criteria en is ook voor deze aanvragen een positief advies gegeven.

In de eerste ronde van 2020 is 12,5 miljoen euro subsidie toegekend, dat is ongeveer het subsidiebedrag dat door OCW beschikbaar is gesteld. In de tweede ronde van 2020 is 9,6 miljoen euro toegekend, iets minder dan door OCW beschikbaar is gesteld.

In 2021 is van het beschikbare budget van 25 miljoen uiteindelijk 21,4 miljoen beschikbaar als subsidie. Voor beide aanvraagrondes gold een overschrijving van het budget. Voor de eerste ronde was 11,5 miljoen euro aangevraagd en voor de tweede ronde 16,6 miljoen euro. De afgewezen aanvragen hadden allemaal meerdere onvoldoendes zodat er geen reparatiemogelijkheden waren.

Voor 2022 is het totaal beschikbare budget van 25 miljoen met een totaal aangevraagd bedrag van 37,5 miljoen euro het budget ruim overvraagd. Het totale budget van 25 miljoen euro is uitgekeerd waarbij het in de eerste ronde ging om 15 miljoen euro subsidie voor twaalf pps'en. In de tweede ronde ging het om 10,5 miljoen euro voor acht samenwerkingsverbanden. Bij de tweede ronde zijn ook goed beoordeelde projecten afgewezen vanwege ranking.

Afbeelding 3: Omvang toegekende subsidiebedragen periode 2019 - 2022.

In de looptijd van RIF-2 neemt jaarlijks de financiële omvang van de RIF-projecten en daarmee ook het aangevraagde subsidiebedrag toe. De samenwerkingsverbanden worden over het algemeen groter, waarover meer informatie is te vinden in paragraaf 2.3. De pps'en blijken in toenemende mate voorbereid op de eisen die vanuit de subsidie worden gesteld. Subsidievragers lijken zich in toenemende mate ook minder te richten op de meer traditionele onderwijsvernieuwing, maar zich meer fundamenteel voor te bereiden op ingrijpende transities in de arbeidsmarkt waarbij wordt aangesloten op maatschappelijke vraagstukken en trends zoals de energietransitie, verduurzaming en digitalisering.

Voor meer informatie over cofinanciering en projectfinanciering zie cijferbijlage.

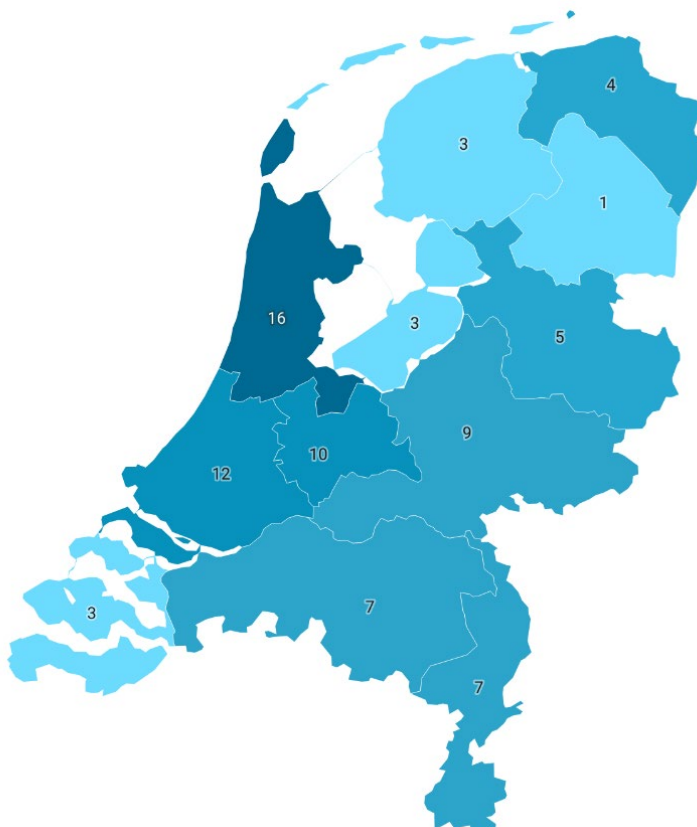
2.2 Kenmerken toegekende projecten RIF-2

In deze paragraaf wordt aan de hand van een aantal specifieke kenmerken zoals regionale spreiding, domeinen, leerwegen en niveaus een beschrijving gegeven van de projecten die in RIF-2 zijn gestart.

2.2.1. Regionale spreiding

De meeste RIF-2 projecten zijn gesitueerd in Noord-Holland (16 projecten), gevolgd door Zuid-Holland (12 projecten) en Utrecht (10 projecten). Projecten die heel Nederland als regio hebben gekozen, door de focus meer te leggen op een sectorale dan een regionale insteek, komen maar beperkt voor (4 projecten).

Afbeelding 4: Goedgekeurde aanvragen per provincie 2019–2022 (totaal 84).

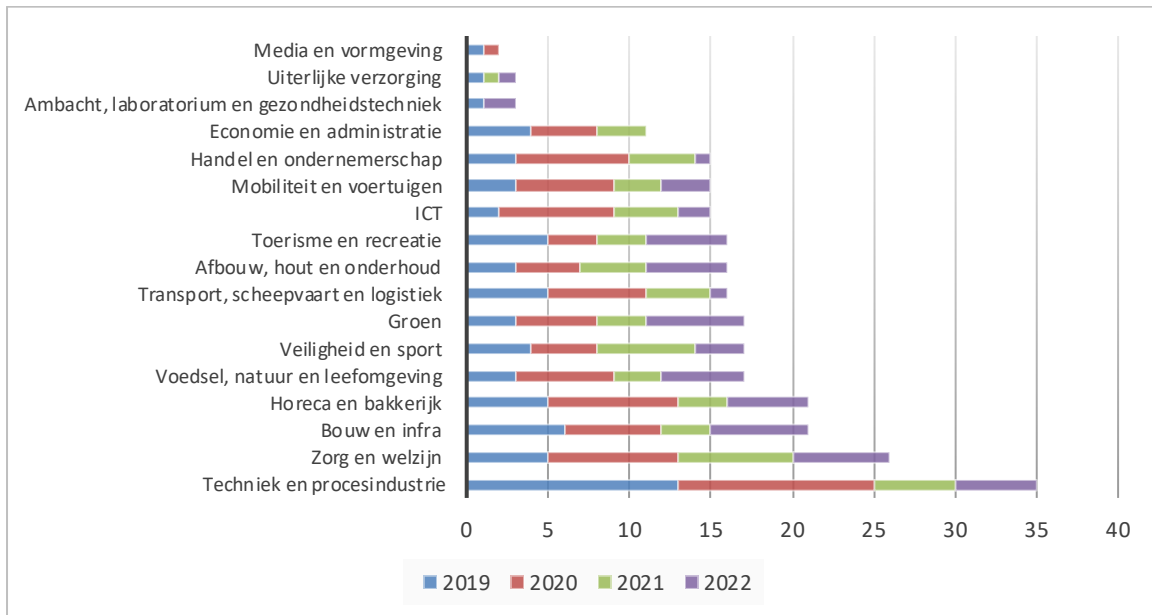

2.2.2. Domeinen

De aanjagende functie van het techniek- en zorgpact is nog steeds terug te zien in de verdeling naar domeinen. Het domein techniek- en procesindustrie is met afstand het meest vertegenwoordigd, hoewel daar vanaf 2021 een lichte daling in is te constateren. In 2022 zijn de domeinen techniek- & procesindustrie én zorg & welzijn in

gelijke mate vertegenwoordigd. Opvallend is de aandacht voor het domein ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek in 2022.

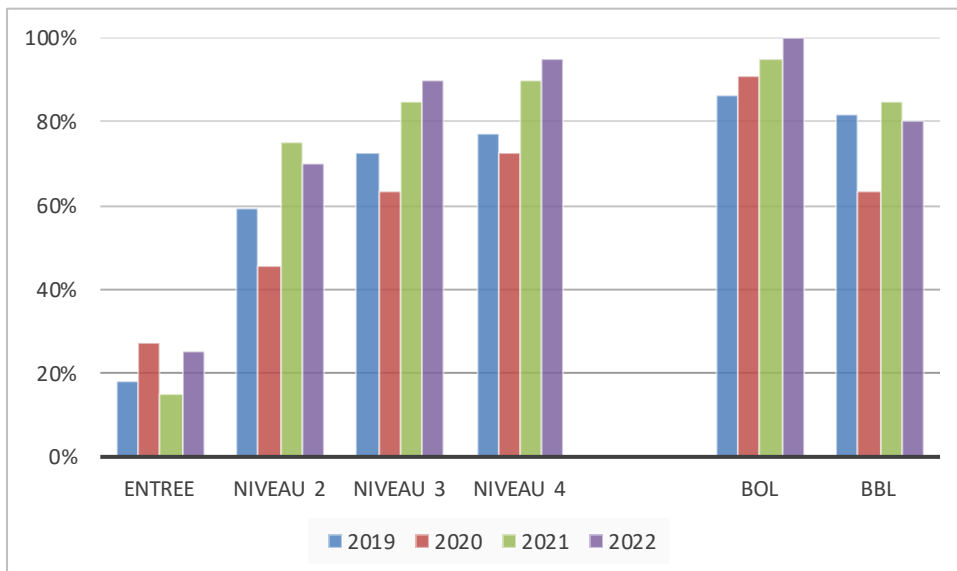
Afbeelding 5: Aantal projecten naar domein 2019–2022.

2.2.3. Niveaus en leerwegen

Hoe hoger het niveau, hoe meer RIF-projecten. Deze conclusie werd in 2021 al getrokken maar geldt ook voor 2022. De meeste RIF-projecten (meer dan de helft) richten zich op een mix aan niveaus. Voor 2022 geldt dat er sprake is van een toenemende gerichtheid op alle niveaus, behalve niveau 2. De meeste projecten richten zich zowel op BOL- als BBL-studenten. Het percentage projecten dat zich op BOL-studenten richt is in 2022 toegenomen, terwijl het percentage gericht op BBL een lichte daling vertoont.

Afbeelding 6: Bereik naar niveau en leerweg 2019–2022.

2.3 Samenwerkingsverbanden

Een pps in het RIF bestaat uit minimaal een mbo-instelling (tevens penvoerder) en een arbeidsorganisatie. Daarnaast kunnen andere arbeidsorganisaties, non-profit organisaties, gemeenten, provincies, mbo-instellingen, instellingen vanuit andere onderwijssectoren en overige organisaties participeren in een RIF-project. De samenstelling van een RIF-project kan gedurende de looptijd wijzigen. De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op de gegevens die de penvoerder bij de aanvraag heeft verstrekt.

2.3.1. Arbeidsorganisaties

Arbeidsorganisaties vormen een verplicht en fundamenteel onderdeel van elk RIF-samenwerkingsverband. Onderstaande tabel toont de inbreng vanuit de arbeidsorganisatie van de projecten in RIF-2.

Tabel 1: Onderscheid in partners voor arbeidsorganisaties 2019 – 2022.

Type organisatie	Aantal deelnames	Totale cofinanciering (x miljoen euro)	Gemiddelde bijdrage (x duizend euro)
Bedrijven	1016	95	93
Non-profit instellingen	157	23,7	151
Opleidingsbedrijven	39	14,6	374,4
Brancheorganisaties	56	4,3	77
O&O fondsen	10	3,1	310
Totaal	1275	134,1	105

Arbeidsorganisaties zijn te onderscheiden in bedrijven, non-profit organisaties, brancheorganisaties, opleidingsbedrijven en fondsen. De grootste bijdragen in de cofinanciering per project is afkomstig van grote bedrijven zoals Tata Steel, KLM en Chemolot, O&O fondsen en opleidingsbedrijven.

2.3.2. Onderwijs

De meeste mbo-instellingen (60) zijn als penvoerder momenteel (peildatum 1 november 2022) betrokken bij één of meerdere lopende RIF-projecten (RIF-1 en/of RIF-2). In RIF-2 zijn 49 verschillende mbo-instellingen als penvoerder betrokken. Hiervan zijn 32 mbo-instellingen bij meerdere projecten penvoerder. Koplopers zijn ROC Midden Nederland (bij 8 projecten penvoerder) en ROC van Amsterdam (bij 7 projecten penvoerder). Naast de rol van penvoerder kunnen mbo-instellingen ook als partner optreden in het samenwerkingsverband.

De cofinanciering door mbo-instellingen bedraagt in totaal 27,2 miljoen euro. Hiervan is 9,4 miljoen euro (34%) afkomstig van de penvoerder van het project. Bij iets minder dan de helft van de projecten draagt de penvoerder niet bij via cofinanciering. (6 in 2022)

Tabel 2: Onderscheid in partners voor onderwijsinstellingen 2019– 2022.

Type organisatie	Aantal deelnames	Totale cofinanciering (x miljoen euro)	Gemiddelde bijdrage (x duizend euro)
Roc's	88	9,5	107,9
Hbo-instellingen	84	7,3	86,9
Aoc's	17	2	117,6
Vo-instellingen	84	1,9	22,6
Universiteiten	10	0,4	40
Vakinstellingen	6	0,8	133,3
Po-instellingen	4	0,3	75
Totaal	347	30,2	87

In ruim 68% van de RIF-2 projecten is het hbo vertegenwoordigd. De meest actieve hbo-instellingen zijn Inholland (participeert in 14 projecten), Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Aeres en Hoge Agrarische School (allen 6 projecten). Ten opzichte van vorig jaar zijn er 25 hbo-deelnames bijgekomen. In vergelijking met voorgaande jaren is de gemiddelde bijdrage van het HBO met circa 10.000 euro gedaald. De toename in de samenwerking met het HBO loopt in de pas met de groei van het aantal pps'en dat zich richt op het thema onderzoekend vermogen (zie paragraaf 3.3.3). ROC's zoeken de samenwerking met (lectoraten in) het HBO om vernieuwing van het curriculum of de ontwikkeling van de onderzoekende houding bij studenten vorm te geven. Ook zoeken ROC's de samenwerking met het HBO om gezamenlijk door middel van een associate degree een doorlopende leerlijn mbo-hbo te ontwikkelen.

Ten opzichte van 2021 is de samenwerking met vo-scholen relatief gelijk gebleven, ten opzichte van 2020 is de samenwerking met het VO met 19% gedaald. ROC's hebben al geruime tijd te maken met een dalende trend in de instroom. Om de instroom in het mbo op peil te houden, zoeken ROC's de samenwerking met het VMBO om een doorlopende lijn vo-mbote te realiseren.

Tenslotte is te zien dat er 22 ROC deelnames bij zijn gekomen ten opzichte van 2021. De gemiddelde bijdrage is daarbij ook gestegen circa 13.000 euro. Dit is te verklaren doordat veel ROC onderling met elkaar samenwerken binnen de RIF projecten. De concurrentie tussen de instellingen wordt minder, en de RIF projecten worden gebruikt om kennisdeling uit te breiden.

2.3.3. Gemeenten en provincies

Ook de gemeenten en provincies dragen substantieel bij aan RIF-2 projecten. In totaal hebben 124 gemeenten bijgedragen aan de 84 (goedgekeurde) aanvragen in RIF-2 bijgedragen met cofinanciering.

Tabel 3: Onderscheid in partners voor overheid organisaties 2019- 2022.

Type organisatie	Aantal deelnames	Totale cofinanciering (x miljoen euro)	Gemiddelde bijdrage (x duizend euro)
Gemeenten	124	8,1	65,3
Provincies	35	5,9	168,6

De gemeenten met de meeste deelnames zijn Amsterdam (partner bij vier projecten) en Lelystad (betrokken bij drie projecten). Bij zeven projecten is de metropoolregio Amsterdam betrokken. De provincies zijn betrokken bij 27 projecten, verdeeld over dertien provincies. Vooral de provincies Noord-Holland is zeer actief met een betrokkenheid bij veertien projecten, op afstand gevolgd door Limburg en Flevoland (vijf projecten) en Groningen en Friesland (vier projecten). De provincie Noord-Brabant neemt niet deel aan RIF-2 projecten. Over het algemeen is te zien dat zowel de gemiddelde bijdrage van Gemeenten en Provincies met circa 10.000 euro is gedaald ten opzichte van 2021.

2.3.4. Omvang van de samenwerking en samenwerkingsvormen

Tijdens de looptijd van RIF-2 vanaf 2019 is de trend waarneembaar dat projecten in omvang toenemen. Dit geldt zowel voor het aantal betrokken partners binnen een samenwerking als de omvang van de cofinanciering en subsidie. Dit heeft mogelijk te maken met de impact die eerdere RIF projecten hebben gehad op de deelnemende organisaties. Eerder is te lezen dat er een stuk meer mbo-instellingen als partner deelnemen aan een RIF project. Mbo-instellingen zijn RIF mogelijk meer gaan zien als gezamenlijke innovatie. Het gemiddelde aantal partners van een RIF project is 19. Dit is ongeveer gelijkaan 2021. Er is echter een verandering te zien in de maximale omvang van de RIF-2 pps'en. De omvang varieert namelijk van 2 tot en met 61 partners. Vorig jaar was dit nog maximaal 45. Dit betekent een toename van 16 partners bij de grootste samenwerkingsovereenkomst van dit jaar ten opzichte van de grootste samenwerkingsovereenkomst van 2021.

De verandering in de gemiddelde omvang van pps'en is wellicht geen positieve verandering. Hoewel het goed is om te zien dat er meer organisaties betrokken willen zijn bij een RIF-project, heeft het bij projecten ook gezorgd voor toenemende complexiteit in de samenwerkingsovereenkomst. Tijdens de voortgangsrapportages is bijvoorbeeld vaak besproken dat het voor een aantal pps'en lastig is geweest om het contact met de deelnemende partners overzichtelijk te houden. Zo heeft corona ervoor gezorgd dat pps'en extra maatregelen hebben moeten treffen om de partners betrokken te houden.

De afgelopen jaren nam ook het aandeel van gemeenten en provincies in RIF-projecten toe. Voor de aanvraagronde in 2022 geldt dat percentueel gezien het aantal gemeenten en provincies nagenoeg gelijk is gebleven. Een verklaring voor de blijvende interesse gemeenten en provincies in RIF is het belang van goed opgeleid personeel om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Deze uitdagingen manifesteren zich regionaal anders dan landelijk waardoor een publiek-private samenwerking in combinatie met een projectmatige aanpak vaak leidt tot de beste oplossingen. Ook draagt samenwerking tussen de driehoek gemeente, onderwijsinstelling en lokaal bedrijfsleven bij aan harmonisatie van de inspanningen om kwetsbare jongeren via een entreeopleiding aan een baan te helpen.

Opvallend is dat samenwerkingsverbanden zoeken naar manieren om, aanvullend op de verschillende soorten partners vanuit de regeling (onderwijsinstellingen, gemeentes, provincies, bedrijven, non-profit instellingen, opleidingsbedrijven, brancheorganisaties en O&O fondsen), ook in de samenwerkingsvorm een onderscheid te maken. Namelijk aan de hand van de mate van co-creatie of expertise op een bepaald gebied.

House of Hospitality

Een voorbeeld van een samenwerking met een duidelijk onderscheid naar co-creatie of expertise is het opschalersproject 'House of Hospitality' van ROC van Amsterdam. Deze pps heeft structurering in de samenwerkingsovereenkomst aangebracht. De partners kennen een eigen propositie (bedrijfspartner, opleidingspartner, kennispartner en overheidspartner) met het soort bijdrage dat zij leveren (financieel en/of materieel) en de omvang daarvan. Zo kunnen bedrijfspartners ongeacht hun omvang participeren met inbreng van hun kennis en expertise. Inhoudelijk verder verfijnd door de bijdrage binnen het ecosysteem te duiden als full hybride bedrijfspartner, stage- en praktijkpartner of kennispartner. Kleinere MKB-bedrijven hebben relatief een geringe financiële bijdrage in de cofinanciering in vergelijking met de wat grotere bedrijven. Er wordt echter wel gebruik gemaakt van de inhoudelijke expertise die deze kleinere MKB-bedrijven in huis hebben. In de aanvraag heeft de pps dit inzichtelijk gemaakt aan de hand van een tabel. Hierdoor is in één oogopslag de verdeling naar soort partner en expertise te zien, hoeveel fte elke soort partner inbrengt, de financiële bijdrage en of er huisvesting beschikbaar wordt gesteld.

3. Ontwikkel en uitvoeringsfase

In RIF-2 vindt in vergelijking tot RIF-1 maar één keer in de gehele projectperiode een formele terugkoppeling over de stand van zaken plaats. Deze terugkoppeling bestaat uit een schriftelijke voortgangsrapportage halverwege de projectperiode én een gesprek met de commissie. Dit gesprek is vrijblijvend, in de zin dat de pps kan aangeven of men een gesprek met de commissie wenst te voeren over de voortgang. Echter, als er geen of beperkte voortgang wordt geconstateerd op basis van de schriftelijke rapportage kan de commissie een gesprek voorschrijven. Ervaring leert dat de meeste pps'en hun voortgang ook in een gesprek willen toelichten.

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op werkbezoeken, voortgangsrapportages en midterm gesprekken met de beoordelingscommissie, maar ook tussentijdse wijzigingsverzoeken zoals verlenging van de projectperiode.

3.1 Voortgang lopende projecten

Sinds 2014 hebben 204 pps'en een subsidie ontvangen voor hun projecten. Van de goedgekeurde projecten zijn er in totaal 103 projecten afgerond en 14 projecten voortijdig beëindigd. De redenen voor voortijdige beëindiging waren divers van aard, zoals vertraging in de bouw van een praktijkruimte of capaciteitsproblemen door ziekte. Ondanks de COVID-crisis valt het aantal voortijdig gestopte projecten mee. Wel is er een toenemend aantal projecten (totaal 56 verlengingen in de periode 2019-2022) dat verlenging heeft aangevraagd en gekregen. De duur van de verlenging is in de meeste gevallen een jaar. Alle projecten die zijn afgerond of voortijdig gestopt hebben een eindrapportage ingeleverd. Informatie hierover is opgenomen in hoofdstuk 4.

Sinds 2019 hebben aanvragers de mogelijkheid te kiezen voor een looptijd van maximaal vijf in plaats van vier jaren. Hier wordt nog relatief weinig gebruik van gemaakt. Door verleende verlengingen zijn er veel meer projecten met een looptijd van rond de vijf jaren. Deze verlengingen hebben ook consequenties voor dat datum van de midterm en heeft voor de inzet van de commissie af en toe planningsproblemen gegeven.

De meeste verlengingsverzoeken zijn corona-gerelateerd. De overige verzoeken werden gedaan naar aanleiding van vertraging in de uitvoering van het project of onderdelen daarvan. Vanaf het begin van de coronacrisis is bijgehouden wat voor impact dat heeft op de uitvoering van de RIF-projecten. Er zijn veel verlengingsverzoeken binnen gekomen en toegekend, waarbij verwezen werd naar drie typen knelpunten: 1) vertraging in het project/onderwijs door andere prioritering, 2) minder cofinanciering door andere focus of uitval van bedrijven en 3) het niet kunnen halen van gestelde doelstellingen. Met het verlengen van de projectperiode krijgen de pps'en de kans om hun activiteiten (grotendeels) af te ronden. Tevens kunnen ze op deze manier de achterstand in cofinanciering (gedeeltelijk) inlopen, hetzij door bestaande partners weer te activeren, hetzij door nieuwe partners te vinden.

3.2 Rapportages en gesprekken met commissie

De pps'en dienen de voortgang, resultaten en effecten van hun project te monitoren en evalueren. Uit voorgaande monitorrapportages bleek dat het verzamelen van data over en het meten van effecten van het project en samenwerking waardevolle input kan vormen voor het verkenningsproces van verduurzaming. RIF-2 vraagt daarom ook expliciete aandacht voor evaluatie, onderzoek en systematische reflectie en schrijft voor dat de uitkomsten van de evaluatie minimaal resulteren in een zelfreflectie ten behoeve van de voortgangsrapportages ('midterm'). Tevens moet uit het plan van aanpak blijken dat systematische reflectie met alle organisatiegedelingen plaatsvindt op de voortgang in processen, activiteiten en effecten.

Alle pps'en hebben zelfreflectie toegepast en het overgrote deel heeft daarbij gebruik gemaakt van de peerreview methodiek die door PTvT is georganiseerd. Aanbevelingen vanuit de peerreview zijn meegenomen

in het gesprek met de commissie. De pps'en gaven aan deze wijze van reflectie te waarderen, waardoor sterke punten werden bevestigd, maar ook verbeterpunten alle aandacht kregen. Bovendien vonden zij het leuk en leerzaam om zich te verdiepen in andere projecten en vanuit hun eigen ervaringen feedback te geven. Dat blijkt ook uit de tussentijdse evaluatie RIF die medio 2021 heeft plaatsgevonden. Uit de gehouden casestudy bleek dat het overgrote deel van de projectleiders enthousiast zijn over de wijziging in RIF-2 om de jaarlijkse voortgangsrapportage te vervangen door een eenmalige rapportage halverwege de projectperiode. Het zorgt voor minder administratieve druk. Het lijkt erop dat deze aanvulling in RIF-2 zorgt dat meer systematische reflectie plaatsvindt dan in RIF-1. Ondanks dat zijn er nog wel aandachtspunten voor het proces bij het voeren van de gesprekken met de commissie en het komen tot een goede terugkoppeling voor met name het activiteitenplan en de begroting voor het tweede deel van de begroting. De maatregelen die hiervoor zijn getroffen worden hieronder nader toegelicht.

3.2.1. Rapportages

De 22 RIF-projecten die in 2019 subsidie ontvingen hebben inmiddels hun voortgangsrapportage ingediend en daarover een gesprek gevoerd met de commissie. In 2020 gaat het eveneens om 22 toegekende RIF-projecten, waarvan de helft hun voortgangsrapportage heeft ingediend. Op basis van de 33 binnengekomen voortgangsrapportages zijn onderstaande bevindingen gebaseerd.

Verlengingsverzoeken zorgden eveneens voor een verschuiving van de datum waarop de voortgangsrapportage werd ingeleverd. Dat gaf planningsproblemen in de agenda met de beoordelingscommissie. Een oplossing wordt gezocht in het clusteren van de midtermgesprekken, op een vergelijkbare wijze zoals dat nu ook voor de aanvraagprocedure geldt. Op basis van de midterm gesprekken is slechts één project voortijdig gestopt. De pps gaat met een andere aanpak door, niet passend binnen de RIF-regeling. Ook dat kan een resultaat zijn van een voortgangsgesprek.

Praktijkvoorbeeld van een RIF-project

Bij de huidige arbeidsmarkt bieden met name de gemeenten onvoldoende studenten uit de doelgroep 23+ voor BBL-entreeopleidingen waar het project zich op richt. De reden is dat er sprake is van een overspannen arbeidsmarkt waardoor werkzoekenden aan een baan kunnen komen zonder diploma. Dit maakt een BBL-traject onaantrekkelijk ten opzichte van een praktijkverklaringstraject. Een praktijkverklaring is goedkoper en minder belastend voor een werkbedrijf. Dit heeft de pps reeds in december 2021 aangegeven. In overleg met DUS-I is de pps het afgelopen jaar op zoek gegaan naar alternatieven om alsnog BBL-trajecten op te starten. Helaas is dit onvoldoende gelukt. Na de zelfevaluatie van de partners is besloten om dit RIF project na de midterm te stoppen. De partners blijven binnen de pps met elkaar samenwerken en willen de successen van de afgelopen twee jaar uitbreiden en verduurzamen. De pps ziet meer perspectief in het aanbieden van praktijkverklaringen en andere derde leerweg alternatieven aan de (kwetsbare) doelgroep van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Succesfactor van de RIF-periode is de goede samenwerking tussen de partners, zowel op directie, management en operationeel niveau.

3.2.2. Gesprekken met commissie

Bij RIF-1 was de beoordelingscommissie alleen bij de start, bij het beoordelen van de plannen, betrokken. Bij RIF-2 is daar verandering in aangebracht en is de beoordelingscommissie ook betrokken bij het bewaken van de voortgang. Halverwege de projectperiode dienen de pps'en hun voortgangsrapportage in die door de beoordelingscommissie, zowel voor starters- als opschalingsprojecten, op vier criteria bekeken wordt.

Bij criterium 1 (meerwaarde en draagvlak samenwerkingspartners) wordt naast de samenwerking op zich ook gekeken naar de verkenning van de verduurzamingsmogelijkheden en verdienmodellen en de eventuele doorontwikkeling van het samenwerkingsverband. Bij criterium 2 (voortgang project) wordt gekeken naar de

resultaten per onderscheiden hoofdactiviteit of programmalijn. Daarbij wordt eveneens gekeken naar de effecten van deze resultaten op de beoogde toekomstige mijlpalen en doelstellingen en de risico's met bijstuuringsmaatregelen voor het tweede deel van de projectperiode. Bij criterium 3 (activiteitenplanning) wordt gekeken of het activiteitenplan voor het eerste jaar van de tweede helft van de subsidieperiode concreet genoeg is qua fasering, taakverdeling, mijlpalen. Vaak moet het activiteitenplan geactualiseerd worden en meer concreet worden gemaakt. Tot slot wordt bij criterium 4 (begroting) gekeken of er een gedetailleerde begroting voor de tweede helft van de projectperiode is en of deze inzichtelijk en evenwichtig is. Het gebeurt nog regelmatig dat wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting niet of onvoldoende zijn beschreven.

De meeste pps'en scoren voldoende op hun terugkoppeling en hun presentatie daarover bij de commissie. Tijdens de midterm blijkt dat er in twee tot drie jaar projectuitvoering genoeg gebeurd en het activiteitenplan geen statisch geheel is. Een groot aantal pps-en weet in hun voortgangsrapportage duidelijk het verschil aan te geven met de oorspronkelijke aanvragen de consequenties voor de oorspronkelijke doelen. Juist de projecten die in 2019 en 2020 zijn gestart hebben te maken gekregen met de gevolgen van de covid maatregelen. Bij het beoordelen van de voortgangsrapportages is daar rekening mee gehouden. Toch heeft een aantal projecten in eerste instantie op één of twee criteria een onvoldoende gescoord en op een later moment alsnog groen licht gekregen bij het aanleveren van aanvullende informatie. Bij één project is op basis van dit negatieve oordeel de bevoorschotting tijdelijk stopgezet en is de beoordelingscommissie in het najaar 2022 op bezoek geweest. De aandachtspunten zitten met name bij criterium 3 en 4 die ten opzichte van de informatie uit de oorspronkelijke aanvraag nog een verdiepingsslag moeten krijgen waardoor een goede doorkijk naar de tweede helft van de projectperiode wordt geboden.

Om te voorkomen dat dit vaker gaat gebeuren gaat DUS-I een voorbeeld van een begroting en activiteitenplan op de website plaatsen. Elk RIF-project heeft een vast contactpersoon bij DUS-I. In het tussentijdse contact met de pps zal ter voorbereiding op de midterm aandacht worden gevraagd voor een concreet activiteitenplan voor de tweede periode en een daarmee samenhangende begroting.

Alle pps ontvangen op hun voortgangsrapportage een terugkoppelingsbrief. Bij de helft van deze terugkoppelingen wordt door de commissie adviezen meegegeven voor de projectuitvoering in de tweede termijn.

3.3 Beleidsthema's

Met de vervolgregeling RIF-2 is de mogelijkheid aangegrepen om bij pps'en aandacht te vragen voor specifieke beleidsthema's (entree-opleiding, leven lang ontwikkelen, onderzoekend vermogen en docentprofessionalisering). Van deze vier thema's dienen de pps'en bij een startersaanvraag minimaal één thema te kiezen. Opscalers zijn verplicht in ieder geval uitwerking te geven aan de thema's docentprofessionalisering en onderzoekend vermogen. In deze paragraaf worden de ontwikkelingen per thema belicht.

Met RIF-2 werd aan succesvol afgesloten RIF of CIV (Centra voor Innovatief Vakmanschap)-projecten de mogelijkheid geboden om een vervolgaanvraag in te dienen als opschaler. Hierdoor ontstond een onderscheid tussen een subsidieaanvraag voor starters en opschalers. Het verschil tussen deze twee subsidiemogelijkheden is in paragraaf 2.1.1 verder uitgewerkt.

De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de aanvragen van de in 2019 tot en met 2022 gestarte pps'en RIF-2. Waar informatie uit de eindrapportages van de pps'en RIF-1 is gebruikt wordt dat expliciet vermeld.

Onderstaande tabel geeft aan op welke beleidsthema's de toegekende projecten in RIF-2 zich richten. Het gaat hierbij om de 'nieuwe' aanvragers. Dat wil zeggen dat heraanvragers niet dubbel worden geteld.

Tabel 4: Betrokkenheid bij beleidsthema's (nieuwe aanvragen).

criterium	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2	Totaal aantallen
Entree-opleiding	20%	19%	29%	17%	21%	18*
Leven lang ontwikkelen	95%	95%	95%	88%	93%	80
Onderzoekend vermogen	65%	86%	86%	100%	85%	73
Docentprofessionalisering	100%	100%	100%	100%	100%	86
Aantal aanvragen	20	21	21	24	86	

* 18 aanvragen gericht op entree, waarvan 15 alleen op entree en 3 aanvragen naast entree ook gericht op andere niveaus.

Over het algemeen kan worden gesteld dat de aanvragen goed aansluiten bij de beleidsprioriteiten van OCW.

3.3.1. Entree-opleiding

In RIF-2 hebben van de 84 goedgekeurde projecten slechts 15 pps'en voor een aanvraag gericht op entree-studenten subsidie toegekend gekregen. De in RIF-2 gunstige cofinancieringseisen voor aanvragen met entrestudenten als primaire doelgroep leek in eerste instantie effect te hebben. Het aantal aanvragen gericht op deze doelgroep is in de eerste 2 uitvoeringsjaren onder RIF-2 toegenomen. Vanaf 2021 is hier een kentering opgetreden. In 2021 waren 2 Entree-aanvragen ingediend waarvan één is goedgekeurd. In 2022 is van de twintig aanvragen slechts één Entree-aanvraag ingediend en goedgekeurd. Het uiteindelijke bereik van entree'ers is wel groter dan de 2 aanvragen in 2021 en 2022 doet vermoeden. Reguliere RIF-aanvragen kunnen namelijk naast de hogere niveaus in het mbo zich ook richten op de entree-doelgroep. In 2022 zijn nog eens twee aanvragen goedgekeurd die zich richten op de volle breedte van het mbo-onderwijs inclusief niveau 1. Deze aanvragen worden op basis van de RIF-regeling niet behandeld als entree-aanvragen. In de afgelopen 4 RIF-2 jaren zijn in totaal 18 projecten (inclusief de 15 'Entree'-projecten) gehonoreerd die zich richten op de entree-populatie. Rekening houdend met dit bredere bereik van entree'ers blijkt ook hier dat er sprake is van een dalende trend. In 2021 was een hoogtepunt van 29%, dit percentage is in 2022 gedaald naar 18%.

Uit de tussenevaluatie van de RIF-regeling die DUS-I en RVO in 2021 heeft uitgevoerd is gebleken dat pps'en gericht op entree door de bepalingen van de RIF-regeling moeite hebben om een integrale aanpak uit te voeren. Het niet subsidiabel stellen van bijvoorbeeld voorbereidende activiteiten die deelnemers leiden naar een bepaalde opleiding en begeleidingsactiviteiten na het opleidingstraject wordt als een gemis ervaren. Voor veel entrestudenten is de schoolomgeving immers niet de beste context om te leren. Bij alle pps'en die entree als thema hebben gekozen wordt gestreefd naar een integrale en op maat gesneden begeleiding op de domeinen leven, leren en werken. De context en mogelijkheden van de student staan centraal. Het doel is om entrestudenten via passende routes voor te bereiden voor de arbeidsmarkt en/of doorstroom naar een hoger niveau.

Het concept van hybride onderwijs is voor vrijwel alle entreeprojecten een uitgangspunt, maar dit wordt per pps verschillend uitgewerkt. In een aantal pps'en is het ontwikkelen van een onderwijsmodel onderdeel van

het activiteitenplan, bij andere pps'en wordt voortgebouwd op bestaande concepten. In een aantal pps'en wordt gewerkt en geleerd op één hybride werkplek, bij andere pps'en is werken en leren meer gescheiden. Pps'en maken veelal onderscheid in de fasen die een student moet doorlopen, van intake tot en met plaatsing op de arbeidsmarkt. Voorafgaand aan de intake is bij sommige pps'en een fase waarin de deelnemer 'leerfit' en 'arbeidsfit' gemaakt moet worden. Deze trajecten zijn noodzakelijk maar niet RIF subsidiabel, omdat er in deze fase nog geen sprake is van een inschrijving in het bekostigd onderwijs.

In de regiovisies die ten behoeve van de Entree-aanvragen zijn ingediend leeft het besef dat veel potentieel aan arbeidskracht onbenut blijft en wordt aangegeven dat in veel sectoren voldoende vacatures zijn voor entree-studenten. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt wordt de intensievere begeleiding door werkgevers geaccepteerd en is er ook bij entree'ers sprake van 'groenpluk'.

3.3.2. Leven lang ontwikkelen

Leven lang ontwikkelen (LLO) kan gedefinieerd worden als *het gedurende het hele leven (pro)actief ontplooiën van kwaliteiten op basis van motieven en mogelijkheden, voor een duurzame bijdrage aan de samenleving, eigen werkomgeving, gezondheid en geluk, voor nu en in de toekomst* (definitie onderzoek loopbaangericht leven lang ontwikkelen, 2020). Vraag en aanbod van scholing moet op een snelle en doeltreffende manier gearticuleerd en op elkaar afgestemd worden. De traditionele manier van opleiden en ontwikkelen in de vorm van cursussen en opleidingen past daar steeds minder bij. Nieuwe vormen van leren zoals gepersonaliseerd leren, hybride leren, werkpleklernen, modulair leren en e-learning passen daar meer bij. Relevante competenties voor een leven lang ontwikkelen zijn digitale vaardigheden, netwerken, wendbaarheid en flexibiliteit. Hiermee kan worden ingespeeld op snelle veranderingen op de arbeidsmarkt.

Op een paar uitzonderingen na hebben alle RIF-2 pps'en ingezet op het thema LLO. Activiteiten zijn in RIF alleen subsidiabel als deze ten goede komen aan bekostigde diplomagerichte opleidingen. Motieven voor het uitvoeren van LLO-activiteiten zijn het behouden van personeel voor de sector, het op orde brengen of houden van het kennisniveau van werknemers, het wendbaar en flexibel maken van werknemers en werkzoekenden zodat hun loopbaanperspectief verbetert, het aanboren van nieuwe doelgroepen. LLO levert de pps'en bovendien een mogelijkheid om na afloop van de RIF-subsidie te verduurzamen.

Vrijwel alle RIF-projecten die in 2022 zijn goedgekeurd richten zich op de modularisering en flexibilisering van de initiële opleidingen en worden de producten hieruit ook beschikbaar gesteld voor de scholing van werkenden. Voor de initiële student betekent modularisering dat meer maatwerk ontstaat waarbij de student zijn eigen opleidingstraject kan ontwerpen. De docent treedt daarbij meer op als coach die de student begeleidt bij de ontwerp van zijn opleiding. Pps'en geven in hun regiovisie's aan dat maatschappelijke ontwikkelingen als digitalisering, energietransitie, verduurzaming het urgent maken om niet alleen initiële studenten, maar ook om de beroepsbevolking in de diverse sectoren te scholen naar de nieuwste technieken en nieuwe competenties.

Modularisering biedt de mogelijkheid het initiële onderwijs zodanig in te richten dat deze ook makkelijk inzetbaar is voor scholing van werkenden en zij-instromers. Waar in RIF-1 en in de eerste jaren van RIF-2 de activiteiten op het gebied van LLO meer gericht waren op het uitvoeren van marktverkenningen om op basis daarvan een visie op LLO te ontwikkelen, lijkt nu die fase achter de rug. Pps'en zijn concreet bezig opleidingen opnieuw te structureren naar een flexibel en modulaire opbouw gekoppeld aan certificaten, waarmee niet alleen initiële studenten maar ook werkenden en zij-instromers flexibel op de individuele behoefte afgestemd opleidingstraject kan volgen.

Naast de wettelijke taak die mbo-instellingen hebben om primair initiële studenten op te leiden naar een diploma, lijken mbo-instellingen zich hiermee steeds meer ook te positioneren als opleiders van werkenden. Mbo-instellingen nemen hierdoor in verder gaande mate een positie in naast particuliere opleiders.

3.3.3. Onderzoekend vermogen

In RIF-2 wordt het onderzoekend vermogen van pps'en als expliciet thema genoemd. Onderzoekend vermogen is in de regeling gedefinieerd als:

“Het stimuleren van onderzoekend vermogen en een onderzoekende houding bij docenten, praktijkbegeleiders, en/of studenten door (a) het beschikken over en werken vanuit een onderzoekende houding en (b) (kleinschalig) praktijk(gericht) onderzoek doen en (c) inzichten uit beschikbaar onderzoek toepassen in de eigen werkpraktijk.”

Bij het bevorderen van het onderzoekend vermogen worden pps'en ondersteund door practoren, lectoren, docentonderzoekers en interne of externe onderzoekers. Studenten worden bij voorkeur actief betrokken bij het uitvoeren van de onderzoekende activiteiten, bijvoorbeeld bij het verzamelen van onderzoeksgegevens. Een practoraat is een expertiseplatform met een onderzoekscomponent, georganiseerd als onderdeel van een mbo-instelling. De kern van een practoraat is te definiëren als:

‘Het ontwikkelen, verkennen van nieuwe beroepspraktijken ingebed in het onderwijs door praktijkgericht onderzoek, waarbij een (kwalitatieve) meerwaarde ontstaat voor het werkveld (de beroepspraktijk), de studenten (beter beroepsbekwaam en een beter beroeps perspectief) en docenten (professionalisering binnen het vakgebied en onderzoekende houding) waardoor de uiteindelijke kwaliteit van het onderwijs verbetert.’

In 2022 hebben alle twintig goedgekeurde pps'en het stimuleren van onderzoekend vermogen bij docenten en studenten opgenomen in de speerpunten van het project. Het gros van de pps'en kiest ervoor dit vorm te geven door een 'eigen' practoraat in te stellen. Een aantal ROC's geeft aan, aan te sluiten op reeds ontwikkelde practoraten binnen de eigen instelling of bij lectoraten en onderzoek bij (met name) hbo-partners. Deze ontwikkeling geeft aan dat ROC's steeds meer in kennisnetwerken opereren en een verantwoordelijkheid voelen om onderzoekende vaardigheden bij docenten en studenten te stimuleren. Deze ontwikkeling sluit aan op de ontwikkeling in de diverse arbeidssectoren, waar innovaties onder invloed van digitalisering en noodzaak om te verduurzamen een vertaalslag moeten krijgen naar het onderwijs en de kennis en competenties van studenten en werknemers.

Bijlage III geeft een overzicht van de 51 pps'en in RIF-2 (2019-2022) waarbij een practoraat is betrokken met een beknopte toelichting. In de gehele RIF-1 periode (2014-2018) was aan 13 RIF-pps'en een practoraat gekoppeld. Bij RIF-2 is op dit vlak sprake van een aanzienlijke toename.

In veel pps'en wordt (kleinschalig) kortcyclisch praktijkgericht onderzoek uitgevoerd, waarbij de praktijkpartners zijn betrokken. Nieuwe kennis wordt verzameld en innovatieve werkwijzen, didactische en pedagogische werkwijzen worden uitgeprobeerd en gevolgd. Dit gebeurt op een zeer uiteenlopende reeks onderwerpen en thema's.

3.3.4. Docentprofessionalisering

De professionalisering van docenten is een belangrijk onderdeel voor elke pps. Middels bijvoorbeeld (bij)scholing en docentstages blijft de kennis van docenten up to date. Voor docentprofessionalisering is het belangrijk dat docenten en praktijkbegeleiders activiteiten uitvoeren die hun kennis en vaardigheden van de beroepspraktijk versterken en dat het bedrijfsleven medewerking en betrokkenheid toont bij de uitvoering van het mbo-onderwijs. Professionalisering kan zich richten op vakinhoudelijke verdieping, pedagogisch-didactische vaardigheden, aanleren van softskills, het versterken van de verbinding met het werkveld en het versterken van het innoverend en/of onderzoekend vermogen. Alle goedgekeurde aanvragen in RIF-2 richten zich op docentprofessionalisering. De invulling van het thema verschilt per pps. De rol van docenten is veranderlijk en dynamisch. Veel pps'en zetten hier actief op in. Nieuwe onderwijsvormen en veranderende behoeften van het

werkveld vergen in sommige gevallen een nieuwe manier van doceren en een blijvend leerproces. Veel pps'en zetten dan ook in op coaching, trainingen en docentstages.

Hieronder worden een aantal voorbeelden gegeven van verschillende manieren waarop door pps'en aan docentprofessionalisering wordt gewerkt.

“De rol van docent (doceren) verandert naar de rol van coach en begeleider.”

“Maatwerk, brede opleiding, specifieke talentherkenning, specialisatie zijn voor zowel docenten als praktijkbegeleiders nieuwe manieren van werken waar ook zij training op nodig hebben.”

Practoraten

Met het toenemend belang van practoraten in pps'en beginnen deze ook een rol te spelen bij de vraagarticulatie en invulling van docentprofessionalisering.

Zoals getoond in paragraaf 3.3.2 is er een aanzienlijke toename in het aantal pps'en die inzet op een practoraat. Practoraten spelen tegenwoordig een belangrijke rol bij docentprofessionalising en het stimuleren van onderzoekend vermogen bij docenten (en studenten). Vanaf 2019 t/m 2021 is er bij RIF-aanvragen aan 31 practoraten gewerkt.

Een practoraat draagt bij aan de professionalisering door docenten zich meer te laten richten op onderzoeken een onderzoekende houding aan te nemen. Belangen van het werkveld worden meegenomen in de vraagstellingen, zo draagt het bij aan een goede aansluiting met het werkveld (en haar veranderende behoeften) en meer praktijkkennis bij docenten. Docenten leren zo eveneens een andere manier van begeleiden van studenten.

Learning Communities

Bij een aantal aanvragen in 2022 spelen tevens zogenoemde Learning Communities een rol. Deze communities kunnen een belangrijke rol spelen bij onderzoekend vermogen maar ook bij docentprofessionalisering. Learning communities ontstaan vaak rondom een vraagstuk vanuit bijvoorbeeld een practoraat. Studenten, docenten en werkveld gaan hier vervolgens samen mee aan de slag. Dit is een waardevol proces voor de student maar de actuele informatie en kennis vanuit de praktijk draagt ook bij aan docentprofessionalisering.

Een voorbeeld is pps Beet! Ontwikkeling in de duurzame voedselketen (RIF22011). De pps definieert een learning community als een samenwerkingsverband van publieke en private organisaties waar leren, werken en innoveren dicht op elkaar is georganiseerd. De basis wordt gevormd door de onderwijsteams die samenwerken met hun partners in de regio om het onderwijs in co-creatie te vernieuwen.

In een learning community kunnen hybride leeromgevingen (zie ook paragraaf 4.3.3), practoraten en lectoraten een rol spelen. De community is een groter innovatienetwerk waar onderwijs en bedrijfsleven input kunnen geven en die zich vormt rondom een bepaald thema. Bij de pps Beet! Ontwikkeling in de duurzame voedselketen zijn er bijvoorbeeld (maar niet uitsluitend) learning communities opgericht rondom de thema's duurzaam bodembeheer, innovatieve teelt en regionale korte voedselketens.

Hybride docenten

De afgelopen jaren zetten pps'en vaak in op hybride docentschap. Deze trend zet zich voort. Inmiddels komt de inzet van hybride docenten terug bij het gros van de nieuwe aanvragen. Hoewel verschillende pps'en soms een verschillende definitie hanteren van hybride docentschap is in het algemeen te zeggen dat een hybride docent deels als docent werkt en daarnaast ook werkzaam is in een andere baan in het werkveld.

Hybride docenten kunnen een belangrijke rol spelen in het vormen en ontwikkelen van het onderwijs en de aansluiting hiervan op de behoefte vanuit het werkveld.

Voor docenten is het belangrijk dat zij zich verder professionaliseren op bijvoorbeeld het gebied van innovatie, netwerken en digitaliseren met actuele praktijkkennis. Voor werknemers vanuit het werkveld zijn er nieuwe didactische vaardigheden vereist.

Bestaande docenten kunnen hun kennis van de praktijk bijschaven middels docentstages, masterclasses en trainingen en nieuwe docenten vanuit het werkveld kunnen scholingsprogramma's volgen tot hybride docenten om hiermee hun pedagogisch-didactische kennis en vaardigheden te vergroten. Het begrip 'Train de trainer' komt hierbij ook bij verscheidene pps'en voor. Bij 'Train de Trainer' worden vakspecialisten opgeleid om anderen te trainen of coachen op hun vakgebied.

Docentstages

In de monitorrapportages van de afgelopen jaren was reeds te zien dat een docentstage een veelvuldig gebruikt middel is om te werken aan docentprofessionalisering. Docentstages zijn een goed middel om docenten te verschaffen met actuele kennis van het werkveld, en om andere manieren van begeleiding te leren. Bij de meeste pps'en wordt dit type professionalisering toegepast. Waar hybride docenten pedagogisch-didactische vaardigheden worden bijgeleerd en worden opgeleid tot examinatoren worden docenten eveneens nieuwe vaardigheden bijgeleerd.

Een mooi voorbeeld van de inzet van docentstages wordt gegeven door pps Stad van de Toekomst (RIF22006). Deze pps heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de opgave om te komen tot ecologisch, sociaal en economisch duurzame steden. Om de medewerkers mee te nemen in het proces en de kennis up to date te houden beoogt de pps om jaarlijks minimaal 10 docenten op stage te laten gaan. De docenten verwerken vervolgens de resultaten in hun lessen.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is het echter voor veel bedrijven soms moeilijk om een hybride docent te leveren. De (opschaler) pps Duurzame en slimme mobiliteit bij schadeherstel, personenwagens en bedrijfswagen (RIF22003) ziet het gebruik van docentstages dan ook meer als een middel om 'de andere kant op te werken'. De bestaande docenten komen meer in de praktijk en leren hiervan. Zo worden zij steeds meer een coach en begeleider.

Resultaten uit voortgangsrapportages

Veel projecten hebben begrijpelijkerwijs veel last gehad van corona en de coronamaatregelen. Wanneer fysieke les onmogelijk was hebben onderwijsinstellingen ingezet op digitaal lesgeven en begeleiden. Bij bepaalde activiteiten bleek dit echter niet altijd mogelijk of wenselijk. De impact was ook groot op de partners en hun inbreng. Zie hiervoor ook paragraaf 4.4.2. Met name de inzet van leerwerkplekken en docentstages kunnen hierdoor vertraging hebben opgelopen. Vrijwel alle pps'en geven in de voortgangsrapportages expliciet aan last te hebben gehad van de coronamaatregelen.

Nu de coronamaatregelen niet meer gelden is te zien dat deze middelen wederom veelvuldig worden ingezet en opgepakt. Met de voortgangsrapportages wordt zicht geboden op de eerste resultaten. Ondanks de problemen zijn er ook zeker resultaten geboekt op het gebied van docentprofessionalisering.

Het overgrote merendeel van de pps'en geven in de rapportage aan dat docenten trainingen of workshops gevolgd hebben. Een aanzienlijk deel geeft daarnaast aan dat er reeds docentstages zijn uitgevoerd of dat deze (na de coronamaatregelen) georganiseerd gaan worden. Een goed voorbeeld wordt geleverd door pps NH food (RIF19011). De rapportage meldt dat het gelukt is om docenten een stage te bieden. De docenten gaan een

intensief traject aan met de bedrijfspartners waar zij werken aan onderzoeksopdrachten. De docenten hebben hun eigen leerdoelen opgesteld en gaan vier dagen in het bedrijfsleven meedraaien. Voorbeelden van stages zijn kennisdeling voedselinnovatie, ontwikkeling van de Foodhal en moderne productieomgevingen Tony's Chocolonely.

Ook op het gebied van hybride docentschap zijn resultaten geboekt. Bij de pps Hippisch College Limburg (RIF19030) zijn bijvoorbeeld professionals uit de sector aangetrokken. Deze hebben veel expertise en kennis meegebracht. Daarnaast werkt het docententeam op locatie van een KNHS Talent Trainingscentrum. Pps CIV Maak/Smart Industrie (RIF19016) heeft reeds 10 hybride docenten geschoold.

4. Borging van de projectresultaten

Op de gehanteerde peildatum van 1 november 2022 zijn alleen nog eindrapportages van de projecten uit RIF-1 ontvangen. De informatie in dit hoofdstuk is zodoende alleen gebaseerd op RIF-1. Op basis van 103 eindrapportages is een analyse gemaakt op verschillende aspecten van verduurzamen. Daarbij gaat het zowel om inhoudelijke als organisatorische en financiële voortzetting van de activiteiten. Inhoudelijk als het gaat om het voortzetten van de activiteiten en de ontwikkelde producten (zie paragraaf 4.1). Organisatorisch in de zin van de continuering van het samenwerkingsverband en daarmee het voortbestaan van de pps na de subsidieperiode (zie paragraaf 4.2). Bij financiële voortzetting gaat het om de bekostiging van de activiteiten van de pps na het beëindigen van de subsidie (zie paragraaf 4.3).

Niet alle pps'en hebben volgens de oorspronkelijke planning hun eindrapportage opgeleverd. In totaal hebben 56 pps'en hun projectperiode verlengd waardoor de eindrapportage later plaatsvindt. Daarnaast hebben 14 pps'en hun traject voortijdig gestopt. Met name in 2020 en 2021 zijn vanwege de coronamaatregelen veel verzoeken voor verlenging binnengekomen.

De eindrapportages geven niet alleen informatie over de uitgevoerde activiteiten en al dan niet continuering daarvan, maar levert ook interessante informatie op over leerpunten en succesfactoren. Deze informatie komt terug in paragraaf 4.4.

4.1 Inhoudelijke verduurzaming

Vrijwel elke pps zorgt voor inhoudelijke borging door het ontwikkelde onderwijs terug te laten komen in het reguliere curriculum. Door het een structurele plek binnen het regulier onderwijs te geven wordt het ontwikkelde materiaal ingebed bij de onderwijsinstelling en is reguliere bekostiging geregeld. Deze inbedding in regulier onderwijs is het meest voorkomende en zekere onderdeel van een 'verdienmodel'. Wat uiteindelijk geborgd wordt in het curriculum is divers en afhankelijk van de insteek van de pps. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

4.1.1. Keuzedelen, modules en nieuwe opleidingen

Veel pps'en ontwikkelen keuzedelen, vakken of modules in samenwerking met het bedrijfsleven. De met de pps ontwikkelde keuzedelen worden vaak blijvend opgenomen in het curriculum en dragen zo bij aan de inhoudelijke verduurzaming. Uit de eindrapportages blijkt dat bijna alle pps'en keuzedelen, modules of nieuwe opleidingen in het curriculum hebben opgenomen.

Bij verscheidene pps'en zijn nieuwe opleidingen ontstaan. Met volledig nieuwe opleidingen wordt er nog beter ingespeeld op de behoeften en trends van het werkveld of op behoeftes van studenten. Een voorbeeld daarvan is de driejarige niveau 4 opleiding Adviseur Innovatie & Duurzaamheid van pps Opleidingscampus Technische Installaties Amsterdam (RIF17015). Bij deze opleiding is ondernemerschap de rode draad en ontwikkelen studenten projectmatig technische en commerciële vaardigheden. Bijvoorbeeld middels bezoeken aan bedrijven, gastlessen en excursies. Deze opleiding spreekt een andere doelgroep aan dan die gewoonlijk naar een technische mbo-opleiding gaat.

4.1.2. Digitalisering

Digitalisering en digitaal onderwijs speelt een steeds grotere rol bij veel beroepen en opleidingen. Ook bij RIF-projecten wordt steeds meer digitaal onderwijs ontwikkeld. In ongeveer de helft van de eindrapportages wordt expliciet aandacht gegeven aan digitalisering. Bijvoorbeeld door gamification, simulatie onderwijs of data gedreven onderzoek. Bij sommige pps'en als een vanzelfsprekend deel van de plannen, maar bij andere projecten ook uit noodzaak vanwege, bijvoorbeeld, de coronamaatregelen.

Een voorbeeld hiervan is de pps Smart Makers Education (RIF17008). De pps wil een sleutelrol vervullen tussen overheid, ondernemers en onderwijs om de digitale transitie te versnellen in de MRA (Metropool regio Amsterdam). De pps leidt daartoe 'Smart Makers' op die in staat zijn om slimme toepassingen te ontwikkelen met technologie voor de vraagstukken binnen het bedrijf en de maatschappij. Voor de Smart Maker is door het Practoraat Smart Technology Skills een profielschets opgesteld. Dit profiel is in januari 2022 gevalideerd bij een aantal bedrijven en onderwijsinstellingen en is en blijft continue in ontwikkeling.

Een goed voorbeeld van het effect van de coronamaatregelen op de digitalisering wordt geleverd door pps Talent in Bedrijf (RIF16048). Door de lockdown is ingezet op afstandsonderwijs, hierbij ontstond het idee om ook op afstand examentrainingen te geven. Studenten en docenten zijn hierover positief, en dit zal dus ook blijvend ingezet worden. Daarnaast worden studenten bij instroom digitaalvaardig gemaakt. Ook na corona en na de initiële projectperiode van de pps heeft de combinatie van online en offline onderwijs toekomst.

4.1.3. Hybride leeromgevingen

In het hybride leren vormt het beroepsproces het uitgangspunt voor het leren van de student. Een hybride leeromgeving is ingericht om te leren en diploma's te behalen, maar met een sterke focus op de praktijk. Ze lijken daarmee sterk op een echte werkomgeving. Hybride leeromgevingen komen steeds vaker terug in het mbo en dat is ook te zien in RIF-projecten. De invulling van hybride leeromgevingen is echter divers.

Een mooi voorbeeld is het leerwerkbedrijf voor entreeopleidingen (diverse richtingen waaronder verkoop/retail en logistiek) van WarenhuisPLUS (RIF16027). Het leerwerkbedrijf is een fysieke locatie waar jongeren in een betekenisvolle en contextrijke omgeving leren en werken aan hun werknemersvaardigheden. Op de locatie Acht+ worden tweedehandsartikelen ingezameld, gesorteerd, schoongemaakt en ge-upcycled door mbo-studenten. Ondanks dat de pps problemen ondervond met de betrekking van het pand en de coronamaatregelen staat er nu een goedlopend bedrijf waar in de toekomst op verder gebouwd kan worden.

"We wilden een relevante leeromgeving creëren waar mbo-studenten (in de eerste plaats entree-studenten) onder begeleiding van instructeurs konden werken aan hun vak- en werknemersvaardigheden. Niet leren in een (praktijk)lokaal maar in een echt bedrijf. Nu het onderwijsgedeelte en het bedrijfsgedeelte goed op elkaar zijn afgestemd, is Acht+ er in de toekomst klaar voor om naast leer-werkplekken voor entree-studenten ook leerwerkplekken aan te gaan bieden aan andere doelgroepen."

Een andere invulling van een hybride leeromgeving wordt gegeven door pps GO2 (RIF16029). Deze pps noemt haar hybride leeromgeving een 'Hotspot'. De pps heeft als doelstelling om voldoende, goed opgeleide jongeren in de teeltsector te krijgen en te behouden. Hiervoor is het groen onderwijscentrum opgezet. In de buitenruimte van de hotspot zijn teeltbedden aanwezig waar de studenten van de opleiding teelt en techniek gerelateerde experimenten zullen uitvoeren. Op het kennisplein zijn op teeltgebied verschillende circulaire (biobased) en duurzame innovaties te zien zijn waaronder bijvoorbeeld een algenfarm en een wormenhotel voor de compostering van organisch afval. In de binnenruimte zijn er ook diverse faciliteiten te vinden waar teelt en techniek te vinden zijn. Deze faciliteiten zijn onder andere vertical farming opstellingen, smart technologie zoals robotarmen en 3D-printing en de inzet van verschillende 'internet of things' devices om vertical farming op afstand te kunnen verrichten. De creatie van de hotspot was erg belangrijk voor de verduurzaming van de pps. Ook zal de hotspot nog verder bijdragen aan verduurzaming door verder in te zetten op bekendheid bij relevante partijen zoals onderwijsinstellingen en praktijkscholen in de regio.

4.2 Organisatorische verduurzaming

Bijna elke pps zorgt voor inhoudelijke borging door ontwikkelde onderwijsmaterialen in te bedden in het reguliere onderwijs. Voor de verduurzaming van de samenwerking tussen de partners in de pps zijn echter andere, extra, stappen nodig. In veel gevallen zijn er voldoende mogelijkheden gecreëerd om de pps te laten

voortbestaan, hoewel dat niet altijd in dezelfde vorm is. De mate van impact en samenwerking tussen de partners verschilt per pps. Bij een deel van de pps'en komt het voor dat sommige partners nauwelijks iets inbrengen terwijl andere kernpartners zeer betrokken zijn. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen op snel bewegende trends in het werkveld, degelijke kennisdeling en het regelmatig (her)ijken van doelstellingen zijn belangrijk voor een hecht samenwerkingsverband.

Voor elke pps geldt dat de samenwerking met de partners zeer belangrijk is. Het merendeel blijft ook na de initiële projectperiode samenwerken. Verscheidene pps'en investeren daarnaast blijvend in uitbreiding en promotie van de pps. Op verschillende manieren werken de pps'en aan een duurzame samenwerking.

Zo hebben de partners in de pps Centrum voor Top Techniek (RIF17001) een samenwerkingsovereenkomst getekend voor 10 jaar en is de projectorganisatie geborgd door middel van een overlegstructuur waar beleids- en kwaliteitszorg medewerkers van de verschillende scholen aan deelnemen. Bovendien heeft de pps een verbindingsofficier die ook na de projectperiode de contacten met het bedrijfsleven opzet en behoudt. Een andere manier van organisatorische verduurzaming is het behouden van de reeds bestaande organisatiestructuur. Zo wordt de samenwerking in de pps Talent in Bedrijf (RIF16048) o.a geborgd door de vaste aanstelling van de projectmanager. Bij pps Industrieel Bouwen met Hout (RIF17002) gaat de stuurgroep na de projectperiode door. Er wordt een branche-adviescommissie ingesteld waarin de huidige stuurgroep de kerngroep vormt en de leden uit de branche meedenken als een klankbordgroep.

Andere pps'en gaan door met de samenwerking maar op een andere organisatorische wijze. Het bestuur van de zorgacademie van de pps Transmuraal Kijken, Leren en Doen (RIF17028) heeft de missie/visie van de academie herijkt en een samenwerkingsagenda opgesteld voor de komende jaren. De pps Smart Makers Education (RIF17008) wordt geborgd middels een eigen entiteit in de vorm van een stichting.

Kortom, de pps'en hechten veel waarde aan de samenwerking met de partners en investeren hier in de verduurzamingsperiode op diverse manieren in. In het algemeen is te zien dat het voor een gedegen samenwerking belangrijk is constant kennis te delen, de toegevoegde waarde voor de partners zichtbaar te houden en flexibel te zijn. Tijdens de coronamaatregelen was dit erg belangrijk, maar ook zeker in de verduurzamingsperiode. Enkele pps'en identificeren dit ook als verbeterpunt in hun eindrapportage, in hoofdstuk 5 wordt dit nog verder toegelicht. Desondanks is er bij veel pps'en bereidheid en enthousiasme om ook na de projectperiode blijvend samen te werken.

“Het zou veel beter werken om cyclisch met de gehele groep te bepalen waar we staan en wat de volgende stappen daarin zijn qua ontwikkeling. Dit maakt het proces veel dynamischer en aantrekkelijker om samen die stip op de horizon te blijven zien en te blijven ontwikkelen waardoor betrokkenheid wellicht veel groter zal zijn.”

4.3 Financiële verduurzaming

Naast inhoudelijke en organisatorische borging werken pps'en vanzelfsprekend ook aan financiële borging. In veel gevallen is er sprake van een voortzetting van de samenwerking. Dit betekent meestal ook dat er sprake is van voortzetting van de financiële bijdrage van de bedrijfspartners. In de meeste gevallen uit zich dit in een continuering van de cofinanciering.

Cofinanciering en blijvende betrokkenheid van partners zijn belangrijke onderdelen voor de succesvolle continuering van een pps. Veel pps'en zetten dan ook al tijdens de looptijd van het project in op een groeiemodel om meer partners aan te trekken.

Zoals hierboven is aangegeven gaan pps'en soms in een andere juridische entiteit verder na de projectperiode. De omzetting van de pps naar, bijvoorbeeld, een eigen stichting kan ook gepaard gaan met een financiële

bijdrage van de partners. Zoals bijvoorbeeld het geval is bij pps Opleidingscampus Technische Installaties Amsterdam (RIF17015):

“Het programma is verduurzaamd in de Stichting Vakschool Technische Installaties. De vorm waarin dit is gedaan is hybride waarbij de partners allemaal een financiële bijdrage doen aan de stichting. De aanjaag en netwerkfunctie, inclusief de website en hoewerkmijnstad.nl, is hiermee onafhankelijk van subsidies.”

Bij verduurzaming is het voor een pps belangrijk om te identificeren wat de succesfactoren zijn en waar nodig (in de verduurzamingsperiode) bij te sturen. Ook in het geval van de financiële verduurzaming is een aantal verschillende uitvoeringsvormen voor het verdienmodel te zien. Hieronder wordt een aantal vormen geïllustreerd.

4.3.1. Vermarkten lesmodules en leven lang ontwikkelen

Het ombouwen van een opleidingsaanbod naar een modulaire structuur kan uit commerciële overweging aantrekkelijk zijn en maakt vaak onderdeel uit van de financiële verduurzaming. Successen uit de reguliere opleiding worden bijvoorbeeld vermarkt door deze als commercieel inzetbare cursussen om te vormen.

Dit is bijvoorbeeld het geval bij pps Industriële Robotica (RIF17016) waar bij beide scholen (Deltion en Landstede) de opleiding Industriële Robotisering als cursus wordt aangeboden aan werknemers uit de sector of andere particuliere geïnteresseerden. Modules voor werknemers op niveau 2 en 3 worden verder ontwikkeld.

Niet altijd is dit echter inzetbaar voor de financiële verduurzaming. Bij pps Opleidingscampus Technische Installaties Amsterdam (RIF17015) bleek dat het vermarkten van de ontwikkelde modules geen onderdeel kon zijn van de verduurzaming omdat er partners zijn die dit reeds aanbieden of kunnen aanbieden. Om te voorkomen dat de pps gaat concurreren met de eigen partners is daarom gekozen om op een andere manier naar verduurzaming te kijken en bij te dragen aan de businessmodellen van de partners.

4.3.2. Onderzoekopdrachten vanuit het proctoraat

De inzet van een proctoraat in het verdienmodel in de verduurzamingsfase komt steeds vaker voor bij pps'en, zoals ook reeds in de monitor van vorig jaar opviel. Met de toegenomen populariteit van het opzetten van proctoraten stijgt ook de inzet van proctoraten als onderdeel van het verdienmodel. Zo worden bijvoorbeeld betaalde onderzoekopdrachten uitgevoerd of worden scholingsactiviteiten uitgebreid.

“Uit de sessies bleek dat het verduurzamen van het proctoraat belangrijk is, omdat dit de plek is waar kennisuitwisseling en samenwerking tussen de partijen plaatsvindt. Het voortzetten van het proctoraat is derhalve een strategische keuze.”

4.3.3. Opschaling en Nieuwe subsidies

Een andere manier van financiële borging voor de voortzetting van een pps is opschalen binnen het RIF of het zoeken naar andere subsidies of financiële bijdragen. Opschalen binnen het RIF is mogelijk voor pps; en die met RIF-1 subsidie hebben ontvangen en de subsidieperiode succesvol hebben afgesloten. Minstens 50% van de oude partners moeten bij een opschaling blijven deelnemen in de pps. De activiteiten dienen verbreed en verdiept te worden. Met RIF-2 zijn er reeds 16 lopende opschaaltrajecten.

Sommige pps'en vragen andere subsidies aan om de pps financieel te borgen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de pps (RIF17008) die een subsidie hebben ontvangen van werkgeversfonds A+O Metalelektro en een subsidieaanvraag voorbereidden bij de provincie Noord-Holland.

4.4 Leerpunten en succesfactoren

In de eindrapportage krijgen de publiek-private samenwerkingsverbanden (pps'en) de ruimte om opgedane leerpunten en succesfactoren te delen. Over het algemeen overheerst een gevoel van tevredenheid over de samenwerkingen en de behaalde resultaten. Terugblikken op welke factoren daarbij bepalend waren is lastiger en dit wordt dan ook in mindere mate concreet benoemd. Hoewel de gedeelde leerpunten en succesfactoren divers zijn blijkt er uit de ingediende eindrapportages in 2022 wel een algemene lijn te halen.

De leerpunten en succesfactoren concentreren zich op vier aspecten:

- Gezamenlijke belangen en verwachttingsmanagement.
- Flexibele houdingen adaptief vermogen.
- Stevige projectleiding en een betrokken stuurgroep.
- Docenten betrekken en capaciteit beschikbaar stellen.

4.4.1. Gezamenlijke belangen en verwachttingsmanagement

Succesvol samenwerken lukt alleen als er wederzijds vertrouwen is en de deelnemende partijen elkaar ook successen gunnen. De belangrijkste voorwaarde is dat alle partijen voldoende inzicht hebben in elkaars belangen en de gezamenlijke belangen. Ook moeten de ambities en doelen van het project helder zijn. Het is belangrijk aandacht te besteden aan verwachttingsmanagement bij de start van het project, maar ook gedurende de verdere looptijd. Hierdoor is het mogelijk als samenwerkingsverband oplossingen te bedenken die beter zijn dan elke partij afzonderlijk had kunnen bedenken of realiseren.

“De wendbaarheid en flexibiliteit die we als samenwerkingsverband hebben laten zien kan verklaard worden door een scherpe focus op de gezamenlijke belangen en de kracht van de persoonlijke relaties die zijn opgebouwd. Het onderlinge vertrouwen evenals het netwerk is groot en dat helpt als ppste navigeren op onbekend terrein.”

“Zoals bij elke pps is het een feit dat partijen naast de gezamenlijke belangen ook individuele belangen hebben. Een open dialoog hierover is cruciaal en zorgt ook voor oplossingen.”

“Alle samenwerkingspartners hebben het lef getoond om aan deze ppste te beginnen. Tijdens het proces kwamen er in de praktische uitvoering soms knelpunten naar boven, en die knelpunten zijn de samenwerkingspartners samen aangegaan. Daardoor is er nu een stabiele samenwerking waarbij de verwachtingen goed op elkaar zijn afgestemd m.b.t. begeleiding, onderwijs, gezamenlijke doelstellingen etc.”

4.4.2. Flexibele houding en adaptief vermogen

In nagenoeg alle eindrapportages wordt uitgebreid ingegaan op de impact van de coronamaatregelen op het onderwijs en het samenwerkingsverband. Onderwijsinstellingen en bedrijven hebben zoveel als mogelijk getracht lessen fysiek door te laten gaan door te zoeken naar passende oplossingen en maatwerk. Wanneer dat niet mogelijk bleek is ingezet op digitaal lesgeven en begeleiden. Daarbij heeft corona er ook voor gezorgd dat partners vroegtijdig afhaakten of minder capaciteit beschikbaar konden stellen. Hierdoor moesten verschillende samenwerkingsverbanden noodgedwongen op zoek naar een alternatieve invulling en/of nieuwe partners. Dit vraagt binnen alle lagen van de projectorganisatie om een flexibele houding, maar bovenal van docenten, praktijkbegeleiders en studenten.

“Corona heeft op alle fronten invloed gehad. De wijze van onderwijs geven en het brengen van bezoeken aan bedrijven hebben onder druk gestaan. Maar aan de andere kant heeft het inventiviteit gebracht om met een andere blik naar zaken te kijken. Op beide onderwijslocaties is er een roboticalokaal ingericht met industriële robots waar in aangepaste vorm kleinschalig praktijkonderwijs kon worden aangeboden binnen de coronamaatregelen. Denk bijvoorbeeld aan anderhalve meter afstand in een robotkooi.”

“In het laatste jaar is mede door COVID-19 het onderhouden van de samenwerking voor een aantal bedrijven in een ander perspectief komen te staan. Als er minder opdrachten zijn en bedrijven deels afhankelijk zijn van overheidssteun, is er minder noodzaak om als bedrijf aangehaakt te blijven bij een publiek-private samenwerking. Dit betekent dat we als samenwerkingsverband wendbaar moeten zijn en continu onderzoek moeten gaan naar een actueel aanbod van activiteiten en diensten.”

Naast de impact van de coronamaatregelen valt het op dat veel projecten last hebben van de krapte op de arbeidsmarkt en moeite hebben met het inbedden en omarmen van technologische ontwikkelingen binnen het onderwijs. Dit vraagt om adaptief vermogen: blijven vernieuwen terwijl de winkel open blijft. Gedurende de looptijd van het project moet ruimte gecreëerd worden om het oorspronkelijke projectplan te herijken of zelfs programmalijnen te wijzigen indien nodig.

“Het blijkt lastig om vandaag de dag, met een arbeidsmarkt die zo in beweging is, met een statisch projectplan dat enkele jaren geleden opgesteld is innovatief aan het werk te blijven. Het blijft een voortdurend balanceren om de juiste zaken op het juiste moment te kunnen inzetten.”

“Technologie ontwikkelt zich exponentieel, dat is ook gebleken in afgelopen jaren. Als we relevante onderwerpen bekijken die bij de aanvraag vier jaar geleden werden genoemd (e.g. 3D, IoT, glasvezel), dan staan er nu een veelvoud aan nieuwe onderwerpen (blockchain, VR, AR, big-data) op de agenda van diverse organisaties. Hetzelfde geldt voor de beschikbaarheid van bijpassende lesmaterialen. Meer dan eens werden we ingehaald door andere partijen die vergelijkbaar materiaal al hadden ontwikkeld. Ook geschikt voor mbo-onderwijs. Onze focus is dan ook vooral verbinden van wat er al is vanuit betrokken partners of landelijk, in plaats van ontwikkelen van nieuw materiaal. Dit laatste blijkt in slechts enkele gevallen noodzakelijk.”

4.4.3. Stevige projectleiding en een betrokken stuurgroep

Het organiseren en managen van een project gedurende een looptijd van vier tot vijf jaar is een complexe zaak en heeft eveneens voor leerpunten gezorgd. In de eindrapportages wordt het belang van een stevige projectleider/programmamanager met de juiste kwaliteiten onderschreven. Ook de toegevoegde waarde van een betrokken stuurgroep en eenduidige koersbepaling wordt veelvuldig genoemd.

“Projectleiders zijn cruciaal voor een succesvol project. Zonder dedicated projectleiders geen slagkracht.”

“Een belangrijke succesfactor is een goede afstemming en alignement in de stuurgroep om eenduidig de koers en richting te blijven bepalen. Elk kwartaal was een stuurgroep waar knelpunten werden besproken, gevolgd door een programmateam waarin invulling werd gegeven aan de uitkomsten.”

Uit de enquête en de casestudy in het kader van de Tussenevaluatie RIF (2021) kwam naar voren dat de kwaliteiten van een projectleider een belangrijke succesfactor voor het slagen van de pps zijn. Toch is maar bij een op de drie projecten die in 2019 en 2020 zijn gestart vooraf een profielschets opgesteld en heeft bij 60% van deze projecten geen selectie plaatsgevonden van meerdere kandidaten voor de functie van projectleider. Meestal is de projectleider afkomstig uit de organisatie van de pps. Dit heeft als voordeel dat de kennis in huis blijft en er makkelijker kan worden geschakeld met docenten en het netwerk vanuit het werkveld. Daarnaast biedt het ontwikkelkansen voor het eigen personeel. Sommige pps'en hebben echter ook bewust voor een externe projectleider gekozen. Bijvoorbeeld om de

onafhankelijkheid tussen de verschillende partners beter te borgen. De omvang van de functie van projectleider/programmamanager is verschillend. Soms is het een docent die deze taak erbij doet voor een paar dagen in de week. In de meeste gevallen is het echter iemand die fulltime is aangesteld.

“Iemand moet de trekker zijn van het programma en daarvoor is het nodig dat het programma zijn hoofdtak is en niet een neventaak naast andere, bijvoorbeeld lijntaken. Dit is nodig voor de ‘verdediging’ van het belang van het programma in zijn samenwerking met het lijnmanagement.”

4.4.4. Docenten betrekken en capaciteit beschikbaar stellen

Bij het opstellen van het projectplan worden docenten niet altijd gehoord. Door een ‘top-down’ benadering ontstaat het risico op een gebrek aan draagvlak wat de uitvoering belemmert. Het is dan ook raadzaam om docenten inhoudelijk te betrekken bij het opstellen van het projectplan en ook tijdens de looptijd naar hun ideeën te luisteren. Ook is het belangrijk docenten in de uitvoering een rol te geven die past bij hun intrinsieke motivatie. Dit versterkt de betrokkenheid en draagt bij aan de implementatie van nieuw innovatief onderwijs.

“Het onderwijsteam was aan de voorkant niet voldoende meegenomen bij het plan van aanpak waardoor een bepaalde weerstand merkbaar was. Dit heeft in het eerste jaar extra inzet gevraagd met als resultaat dat het team goed is aangehaakt. Het team is enthousiast geraakt, onderneemt zelfinitiatief om werkwijzen te verbeteren en toont betrokkenheid bij de werkwijze en de nieuwe doelgroepen. De professionalisering van het onderwijsteam middels trainingen is goed verlopen en omarmd door het team.”

“Bij de ROC's is naar voren gekomen, dat bij de uitvoering van het project, de implementatie beter verloopt als docenten uit een team een rol vervullen binnen het project. Zij vormen een belangrijke ‘linking pin’ bij de uitvoering en implementatie van nieuw innovatief onderwijs.”

“Naast het samenwerken met de bedrijven, is het kernpunt van de vernieuwingsaanpak, het koppelen van voor een bepaald onderwerp intrinsiek gemotiveerde docenten aan de thema's van het programma. Toen twee docenten zich bij de programmamanager meldden met het verzoek om iets met waterstof te gaan doen, is het onderwerp Waterstof geagendeerd binnen het thema Energietransitie. Deze lijn is steeds meer gekozen naarmate het programma vorderde, omdat het benutten van de intrinsieke motivatie werkt. Dit wil niet zeggen dat alles wat docenten naar voren brengen gehonoreerd moet worden. Wanneer het programma aangeeft dat interdisciplinaire projecten belangrijk zijn (vraag vanuit het bedrijfsleven) moet de ruimte soms ook worden afgedwongen om hier mee aan de slag te gaan. Mensen (medewerkers en programmamanager) moeten soms uit hun comfort zone gehaald worden om iets nieuws uit te proberen. Het vinden van een juiste balans in wat het programma vereist en wat de medewerkers willen is een van de belangrijkste succesfactoren geweest.”

Veel projecten hebben te maken gehad met een tekort aan docenten. Dit komt zoals eerder beschreven door krapte op de arbeidsmarkt, maar wat ook meespeelt is dat het ontwikkelen van nieuw onderwijs en partners bezoeken bovenop de reguliere werkzaamheden komt. Er ontstaan knelpunten omdat er simpelweg niet genoeg capaciteit beschikbaar is. Daarbij komt nog eens dat docenten voldoende ruimte moeten krijgen zichzelf te ontwikkelen en bij te scholen. Bijvoorbeeld in het coachen van studenten in het kader van hybride leren.

“Docenten konden niet altijd bij alle activiteiten zijn vanwege het docententekort. Een van de eerste zaken die we hebben opgezet is de opleiding tot hybride docent. Maar ook een pragmatische aanpak door eerst te kijken wat wel lukt om dit vervolgens te delen met de docenten zodra het hen uitkomt. Tegelijkertijd zijn we continu transparant geweest met elkaar over de dilemma's. Dit zorgde voor wederzijds begrip en kennis van elkaars dagelijkse praktijk en uitdagingen, waardoor het oordelen achterwege bleef en het makkelijker werd om elkaar toch weer te vinden als het kon.”

“Voor de scholen was het, in het kader van het docententekort, soms onmogelijk om afvaardiging te leveren bij een activiteit. Dat leverde weer vraagtekens bij de bedrijven op met name over de betrokkenheid en verbondenheid aan de gezamenlijke ambities.”

“Ontwikkelen van lesmaterialen tussen verschillende scholen blijkt een zeer moeizaam proces als gevolg van verschillende visies en de beperkte tijd van docenten. Later is gekozen voor een model van ‘teach-the-teacher’ waarbij de docent of school zelf zorgdraagt voor inbedding in het curriculum.”

4.4.5. Overeenkomsten en verschillen Monitoringsverslag 2021

De bovenstaande leerpunten en succesfactoren komen voor een groot deel overeen met de leerpunten en succesfactoren uit het voorgaande Monitoringsverslag 2021. Zoals inzicht in de gedeelde belangen en verwachtingsmanagement. Ook een stevige projectleiding als voorwaarde voor succes steekt er met kop en schouders bovenuit. Verschillen zijn er ook, want het belang van een flexibele houding en knelpunten door een tekort aan docenten kwamen in de eindrapportages van 2022 duidelijk naar voren als twee nieuwe aspecten. De meeste pss'en is het gelukt om de samenwerking door te zetten ondanks dat fysieke bijeenkomsten door de coronamaatregelen vaak niet mogelijk waren. Na een rumoerig en vooral onzeker 2021 kwam het in 2022 aan op doorpakken om de projectdoelstellingen alsnog te behalen. Met als aandachtspunt dat het periodiek herijken van het projectplan ook voor projecten die doorlopen na de coronaperiode nodig blijft door snelle technologische ontwikkelingen. Voor DUS-I ligt hier de taak om samenwerkingsverbanden te blijven informeren en adviseren over het melden van wijzigingen op lopende projecten. Tevens onderschrijft dit het belang van de voortgangsrapportage halverwege de subsidieperiode als formeel ijkmoment aan de hand van een beoordelingskader dat recht doet aan de praktijk van onderwijsvernieuwing en innovatie.

Bijlage I Informatie over de regeling (RIF-1 en RIF-2)

Beoordelingscommissie

Voor het beoordelen van de aanvragen is een onafhankelijke beoordelingscommissie ingesteld. Daarbij is rekening gehouden met een evenwichtige vertegenwoordiging vanuit het onderwijs, het bedrijfsleven en de overheid. De werkwijze is als volgt:

- DUS-I bereidt ten behoeve van de beoordelingscommissie het beoordelingstraject voor;
- vertegenwoordigers van het samenwerkingsverband krijgen de mogelijkheid om hun aanvraag middels een presentatie van tien minuten toe te lichten bij de beoordelingscommissie.
- daarna volgt een gesprek met de commissieleden waarbij alle vijf criteria aan bod komen.
- de beoordelingscommissie geeft per criterium een score, dat uiteindelijk leidt tot een positief of negatief advies aan de minister van OCW. De minister besluit uiteindelijk over het wel/niet toekennen van de subsidie. Waar mogelijk zijn de oordelen aangevuld met aandachtspunten, die zijn meegenomen in de beschikking.

Met RIF-2 heeft de beoordelingscommissie een extra taak gekregen bij het beoordelen van de voortgangsrapportage. Over haar ervaringen met het aanvraagproces en de voortgangsrapportages maakt de beoordelingscommissie een eigen rapportage op. Dit verslag van bevindingen wordt jaarlijks en - indien mogelijk - gelijktijdig met de jaarlijkse monitorrapportage van DUS-I aangeboden aan de directie mbo van OCW.

	RIF-1	RIF-2
Periode	2014 - 2018	2019 - 2022
Looptijd	Maximaal vier kalenderjaren met onder strikte voorwaarde mogelijkheid tot verlenging met één jaar	Vier of vijf kalenderjaren, naar wens van de aanvrager
Budget	100 miljoen euro	100 miljoen euro Het is voor de subsidieverstrekker niet meer mogelijk om budget mee te nemen naar een volgend kalenderjaar
Type subsidie	Alleen subsidie voor starters Doelmatiger organiseren van het opleidingen aanbod	Een subsidie voor starters en voor opschalers
Beoordelingscriteria - verbetering aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt - samenwerking & draagvlak - uitvoerbaarheid & haalbaarheid - duurzaamheid financiering	Elke aanvraag wordt beoordeeld op vijf criteria en moet minimaal een voldoende (5,5) scoren op deze criteria.	Voor starters: zie RIF-1. Voor opschalers zijn naast de vijf criteria voor starters ook voldoende vereist voor: verbreding en verdieping onderzoekend vermogen docentprofessionalisering
Specifieke beleidsthema's - docent- professionalisering - onderzoekend vermogen - leven lang ontwikkelen - entreestudenten	Geen voorwaarden met betrekking tot specifieke beleidsthema's	Een subsidie voor starters moet in ieder geval betrekking hebben op één van de vier onderscheiden beleidsthema's. Een subsidie voor opschalers moet in ieder geval betrekking hebben op professionalisering van de docenten én het ontwikkelen van onderzoekende vaardigheden

Verbinding met kwaliteitsagenda	Niet van toepassing	Het visiedocument dient voort te vloeien uit de kwaliteitsagenda en een onderbouwing te bevatten waaruit blijkt dat er geen sprake is van dubbele financiering van activiteiten.
Activiteitenplan	Er dient een activiteitenplan bij de aanvraag opgenomen te worden voor de gehele projectperiode	Voor het eerste jaar van de projectperiode dient een uitgewerkt activiteitenplan bij de aanvraag te worden opgenomen en een globale planning voor de resterende projectperiode
Cofinanciering	Geen afwijkende regels voor entreeaanvragen	Afwijkende cofinancieringsregels voor entree-aanvragen: minimaal 50% cofinanciering in plaats van minimaal 75% cofinanciering; Voor het eerste jaar van de projectperiode dient een uitgewerkt activiteitenplan bij de aanvraag te worden opgenomen en een globale planning voor de resterende projectperiode
Begroting	Voor de gehele projectperiode wordt een uitgewerkte meerjarenbegroting aangeleverd	Voor de eerste helft van de projectperiode wordt een gedetailleerde meerjarenbegroting opgeleverd en voor de tweede helft van de projectperiode een globale beschrijving
Verantwoording	Een jaarlijkse schriftelijke tussenrapportage maakt onderdeel uit van de subsidieverplichtingen (totale frequentie is 3 tussenrapportages en 1 eindrapportage). De tussenrapportages worden beoordeeld door DUS-I	Er vindt halverwege de projectperiode een tussentijdse beoordeling plaats, hiervoor wordt een schriftelijke tussenrapportage ingediend (totale frequentie is 1 tussenrapportage en 1 eindrapportage). De tussenrapportage wordt beoordeeld door de beoordelingscommissie. Een gesprek of bezoek door de beoordelingscommissie kan onderdeel uitmaken van de tussentijdse beoordeling

Bijlage II Cijferbijlage

In deze bijlage vindt u de cijfers van de uitkomsten RIF-2 in tabelvorm. In 2019 is één aanvraag niet-ontvankelijk verklaard, in 2020 is één aanvraag ingetrokken naar aanleiding van de Covid-19 uitbraak. Deze twee aanvragen zijn in de tabellen buiten beschouwing gelaten. Met uitzondering van de tabellen 1 tot en met 3 en tabel 6 hebben de cijfers betrekking op alle nieuwe aanvragen. De reden is dat dit een meer zuiver beeld geeft dan indien ook de heraanvragen worden meegerekend.

Aanvragen

Tabel 1: Aantal aanvragen naar aanvraagronde van alle aanvragen (inclusief opschalers).

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal aantal aanvragen	36	31	24	29	120
Starters	33	26	19	23	101
Opschalers	3	5	5	6	19
Nieuwe aanvragen	20	21	21	24	86
Heraanvragen	16	10	3	5	34
	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal aantal aanvragen	36	31	24	29	120
Juni	13	16	13	16	58
Januari	23	15	11	13	62

Tabel 2: Succespercentage naar soort aanvraag van alle aanvragen (inclusief opschalers) (alle aanvragen inclusief heraanvragers) (exclusief ingetrokken).

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal	36	31	24	29	120
Toekenning alle aanvragen	61%	71%	83%	69%	70%
Toekenning nieuwe aanvragen	40%	67%	81%	67%	64%
Toekenning heraanvragen	88%	80%	100%	80%	85%
Toekenning opschalers (exclusief heraanvragers)	67%	80%	100%	83%	84%
Toekenning startersaanvragen (exclusief heraanvragers)	61%	69%	79%	65%	67%

Tabel 3: Percentage onvoldoende per selectie criterium van alle aanvragen (inclusief opschalers).

Percentage onvoldoendes	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal	36	31	24	29	120
Financiën	25%	23%	17%	24%	23%
Verduurzaming	36%	10%	13%	10%	18%
Uitvoerbaarheid en haalbaarheid	20%	7%	17%	10%	13%
Aansluiting onderwijs –arbeidsm.	8%	0%	13%	7%	7%
Samenwerking en draagvlak	6%	3%	4%	3%	4%
Verbreding en verdieping	0%	0%	0%	17%	5%
Onderzoekend vermogen	0%	0%	0%	0%	0%
Docentprofessionalisering	0%	0%	0%	0%	0%

Tabel 4: Percentage nieuwe aanvragen naar regio (exclusief herindieners).

Aantal aanvragen per regio	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2	Aantal nieuwe aanvragen per regio
Aantal nieuwe aanvragen	20	21	21	24	100%	86
Noordwest	30%	38%	33%	33%	34%	43
Zuidwest	0%	19%	38%	21%	2%	24
Oost	20%	24%	10%	25%	20%	23
Noord	20%	14%	10%	8%	13%	13
Zuidoost	20%	5%	10%	8%	11%	13
Nederland	10%	0%	0%	4%	4%	4

Tabel 5: Percentage nieuwe aanvragen naar domein per jaar.

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2	Aantal nieuwe aanvragen per domein
Aantal nieuwe aanvragen	20	21	21	24	100%	86
Techniek en procesindustrie	60%	38%	29%	21%	36%	31
Zorg en welzijn	30%	43%	38%	33%	36%	31
Bouwen en infra	40%	14%	24%	21%	24%	21
ICT	20%	38%	19%	13%	22%	19
Transport, scheepvaart, logistiek	35%	24%	19%	4%	20%	17
Handel en ondernemerschap	25%	24%	24%	13%	21%	18
Voedsel, natuur en leefomgeving	25%	24%	14%	21%	21%	18
Horeca en bakkerij	25%	24%	14%	25%	22%	19
Afbouw, hout en onderhoud	20%	10%	24%	13%	16%	14
Veiligheid en sport	15%	14%	24%	21%	19%	16
Economie en administratie	20%	14%	14%	8%	14%	12
Mobiliteit en voertuigen	20%	14%	14%	13%	15%	13
Groen	15%	14%	14%	25%	17%	15
Toerisme en recreatie	15%	10%	19%	21%	16%	14
Media en vormgeving	10%	5%	0%	8%	6%	5
Ambacht, laboratorium, gez.	10%	0%	5%	4%	5%	4
Uiterlijke verzorging	5%	0%	5%	8%	5%	4

Tabel 6: Focus van pps'en (goedgekeurde aanvragen) naar niveau en leerweg.

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2	Totaal aantallen	Totaal aantal studenten per niveau (2021)
Aantal goedgekeurde aanvragen (nieuwe aanvragen)	22	22	20	20	100%	84	
Niveau 1	18%	27%	15%	25%	21%	18	14.100
Niveau 2	59%	46%	75%	70%	62%	52	82.000
Niveau 3	73%	64%	85%	90%	77%	65	112.900
Niveau 4	77%	73%	90%	95%	83%	70	292.500
BOL	86%	91%	95%	100%	86%	78	372.100
BBL	82%	64%	85%	80%	72%	65	129.800

Tabel 7: Percentage nieuwe aanvragen naar type organisatie (penvoerder) (inclusief afwijzingen).

	2019	2020	2021	2022	RIF-2 2019-2022	Totaal aantallen
Aantallen nieuwe aanvragen	20	21	21	24	100%	86
Roc's	85%	86%	86%	71%	81%	70
Aoc's	10%	10%	10%	25%	14%	12
Vakinstellingen	5%	5%	5%	4%	5%	4

Tabel 8: Percentage aantal partners nieuwe aanvragen (exclusief penvoerder).

	2019	2020	2021	2022	RIF-2 2019-2022	Totaal aantallen
Aantal nieuwe aanvragen	20	21	21	24	100%	86
1 partner	0%	0%	0%	0%	0%	0
2 tot 5 partners	15%	14%	0%	0%	7%	6
5 tot 10 partners	0%	10%	33%	12%	13%	11
10 tot 25 partners	45%	48%	48%	60%	55%	47
25 partners of meer	40%	29%	19%	28%	26%	22

Tabel 9: Percentage betrokkenheid naar sector bij nieuwe aanvragen.

	2019	2020	2021	2022	RIF-2 2019- 2022	Totaal aantallen
Aantal betrokkenen per sector	20	21	21	24	100%	86
Po	20%	0%	10%	4%	8%	7
Vo	35%	48%	29%	29%	35%	30
Mbo (exclusief penvoerder)	45%	38%	57%	54%	49%	42
Hbo	65%	67%	57%	88%	70%	42
Gemeente(n)	70%	52%	52%	46%	55%	47
Provincie(s)	45%	33%	19%	25%	30%	26

Tabel 10: Percentage betrokkenheid naar (combinatie) onderwijssector bij nieuwe aanvragen.

	2019	2020	2021	2022	RIF-2 2019- 2020	Totaal aantallen
Totaal	20	21	21	24	100%	86
Alleen vo	10%	5%	14%	0%	3%	3
Alleen mbo	10%	10%	5%	0%	6%	5
Alleen hbo	15%	23%	10%	29%	20%	17
Combinatie vo-mbo	0%	5%	14%	4%	6%	5
Combinatie mbo-ho	25%	5%	33%	33%	24%	21
Combinatie vo-hbo	15%	19%	10%	8%	13%	11
Combinatie vo-mbo-ho	10%	19%	5%	17%	13%	11
Geen onderwijsinstelling (behalve de penvoerder)	15%	14%	24%	8%	15%	13

Tabel 11: Aantal deelnames van hbo-instellingen bij nieuwe aanvragen.

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Aantal nieuwe aanvragen	20	21	21	24	86
HAN	1	3	1	1	6
Aeres	2	2	0	1	5
NHL Stenden	1	2	1	1	5
Hogeschool Utrecht	1	1	0	4	6
Hogeschool van Amsterdam	1	1	0	1	3
Hogeschool Leiden	0	0	1	0	1
Hanze	0	2	1	2	5
Drechtsteden	0	2	0	0	2
Fontys	0	1	0	4	5
HAS	2	0	0	2	4
Hogeschool Rotterdam	0	1	2	0	3
InHolland	1	1	3	1	6
Saxion	1	1	0	1	3
Van Hall Larenstein	2	1	0	1	4
Haagse Hogeschool	0	1	0	1	2
Windesheim	1	0	0	1	2
Zuyd	2	0	0	0	2
Jheronimus	0	0	1	0	1
Avans	0	0	0	1	1
HotelschoolThe Hague				2	2
Insellinge Hogeschool				1	1
Academie Minerva				1	1

Tabel 12: Gemeenten (als partner) die het vaakst deelnemen bij nieuwe aanvragen.

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Gemeenten*	20	21	21	24	86
Lelystad	3	0	2	1	6
Leeuwarden	1	1	2	1	5
Delft	0	2	1	0	2
Den Haag	0	2	1	0	3
Enschede	2	0	0	0	2
Westland	0	2	0	0	2
Alphen aan de Rijn				1	1
Almere				1	1
Amersfoort				2	2
Amsterdam				2	2

Tabel 13: Aantal deelnames van provincies (als partner) bij nieuwe aanvragen.

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal aantal provincies die deelnemen*	20	21	21	24	86
Noord Holland	4	3	4	0	11
Overijssel	2	1	1	0	4
Friesland	1	1	1	1	4
Flevoland	1	1	1	2	5
Groningen	0	2	1	1	4
Limburg	2	0	0	2	4
Drenthe	1	0	1	0	2
Gelderland	0	1	0	1	1
Utrecht	0	0	0	1	1

Tabel 14: Betrokkenheid bij beleidsthema's (nieuwe aanvragen).

Criterium	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2	Totaal aantallen
Entree-opleiding	20%	19%	29%	17%	21%	18
Leven lang ontwikkelen	95%	95%	95%	88%	93%	80
Onderzoekend vermogen	65%	86%	86%	100%	85%	73
Docentprofessionalisering	100%	100%	100%	100%	100%	86
Aantal aanvragen	20	21	21	24	86	

Tabel 15: omvang toegekende subsidie

	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totaal	22,2	22,1	21,4	24,7	90,4
Gemiddeld per project	1,057	1,005	1,070	1,233	1,089
2019-1	14				
2019-2	7				
2020-1		11			
2020-2		11			
2021-1			10		
2021-2			10		
2022-1				12	
2022-2				8	
totaal					83

Tabel 16: omvang toegekende subsidiebedragen

categorie	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
€ 200.000 - € 500.000	5%	23%	15%	10%	13%
€ 500.000 - € 1.000.000	43%	36%	40%	30%	37%
€ 1.000.000 tot € 1.500.000	38%	18%	25%	20%	25%
€ 1.500.000 tot € 2.000.000	14%	23%	20%	40%	24%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 17: totale projectkosten in miljoenen eu

Categorie	2019	2020	2021	2022	Totaal RIF-2
Totale projectkosten	66.261.029	58.165.410	62.324.042	76.199.145	186.750.481
Totale cofinanciering	43.756.182	36.072.884	40.909.410	50.523.196	120.738.475
Gevraagd subsidiebedrag	22.756.449	22.063.118	21.414.632	25.682.032	66.234.199
Toegekend subsidiebedrag	22.504.847	22.092.527	21.414.631	25.675.949	66.012.006

Bijlage III Overzicht pps'en RIF-2 met practoraat

Tabel 18: Overzicht betrokkenheid practoratoren van pps'en met start in 2019.

Project	Korte omschrijving
Greenbiz (RIF 19001)	Ontwikkeling van een practoraat (0,2 fte), gefinancierd uit eigen middelen
Onderwijsinnovatie in agrotechniek (RIF 19002)	Het practoraat TIM (0,4 fte) gaat nieuwe ontwikkelingen verzamelen, structureren en vertalen richting het onderwijs.
Talentontwikkeling met wetenschappen technologie (RIF 19005)	Ambitie om zich te verbinden aan een practoraat Technologie in dienst van de mens, dat binnen het ROC van Flevoland zal worden opgezet.
Innovatiecluster kind en educatie (RIF 19007)	Inzet kenniskring met lectoraten/practoraten van betrokken opleidingen.
Fieldlab robotica (RIF 19009)	Onderzoek naar mogelijkheden oprichting practoraat (gekoppeld aan lectoraat) robotica, bekostiging vanuit bedrijfsleven.
House of aviation (RIF 19020)	Het practoraat airport & aviation (opgericht in 2016) krijgt een belangrijke rol in de kennisontwikkeling en de verspreiding naar de docenten. De Learning Labs kunnen vragen neerleggen bij dit practoraat.
Circulaire economie (RIF 19027)	Er wordt een practoraat circulaire economie vormgegeven, met als start een businessplan in het vierde jaar. De projectmanager is tevens de practoor Circulaire Regionale Economie.
Hybride lerend systeem water (RIF 19029)	Een practoraat wordt genoemd als mogelijke kennispartner.
Hippisch College Limburg (RIF 19030)	Het op te zetten practoraat richt zich op onderzoeksvragen rondom de verbetering van de sportprestaties van zowel ruiter als paard en op het verduurzamen van en innoveren in de paardensport. Doel: in juli 2023 hebben 10 docenten, 75 studenten en ten minste 3 organisaties actief deelgenomen aan praktijkonderzoeken binnen het practoraat.
Samen smart bouwen aan Nederland (RIF 19036)	De opgebouwde expertise en koplopersrol van de bouwsector in de Achterhoek krijgen plaats in een practoraat Smart Building. Doel is het stimuleren van het onderzoekend vermogen en de professionalisering van docenten en studenten in Smart Building.
Wendbaar vakmanschap in Barneveld (RIF 19038)	Zet op de lange termijn in om een practoraat op te zetten. Het project wil een verbinding maken met het lectoraat op het gebied van mechatronica.

Tabel 19: Overzicht betrokkenheid practoratoren van pps'en met start in 2020.

Project	Korte omschrijving
Purmer valley (RIF 20008)	Het te ontwikkelen practoraat onderwijs en digitalisering ondersteunt het consortium in het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van pilots met onderwijsmodules met digitale toepassingen. Daarnaast zorgt het voor het delen van opgedane inzichten met de partners van het consortium en andere onderwijsteams in het Horizon College.
De nieuwe medewerker in de VVT (RIF 20009)	Maakt gebruik van het bestaande practoraat leerwerkplaatsen van partner Albeda.
Scale-up techwise (RIF 20009)	In de voorfase is een onderzoek uitgevoerd vanuit het practoraat mechatronica en worden practoratoren betrokken in de learning communities die door Saxion worden opgezet.
Digital operations centre (RIF 20017)	Hier wordt een practoraat (0,4 fte) opgericht waarin onderzoek wordt gedaan naar de ontwikkelingen en trends rondom digital operations. Dit practoraat werkt samen met de lectoraten van de Haagse Hogeschool en het 'Center of Expertise Digital Operations & Finance' dat momenteel in oprichting is. Het practoraat heeft als hoofdtak onderzoek doen naar de ontwikkelingen en trends in de betrokken sectoren. De resultaten van het onderzoek worden vertaald naar vernieuwend en activerend onderwijs. Drie docenten zijn onderdeel van het practoraat.
PPS GET (RIF 20018)	Het ontwikkelteam ontwikkelt zich tot een onderzoeksteam van PPS GET en past daarmee in de beschrijving van een practoraat volgens het strategisch beleidsplan en de kwaliteitsagenda van Da Vinci College. Het kan hiermee een pilot vormen voor de inrichting van practoratoren waarmee het onderwijs up to date blijft op de ontwikkelingen in het werkveld.
Smart Maintenance (RIF 20023)	De aan te stellen practoor zal zich vooral richten op de programmatische 'innoveren'. De practoor helpt bij het ophalen en uitvoeren van ontwikkelopdrachten bij MBK-bedrijven, organiseert meetings om kennisdeling en ontwikkeling te stimuleren, vult de kennisbasis smart maintenance en levert een inhoudelijke bijdrage aan het curriculum.
NDSM (RIF 20026)	Het te ontwikkelen practoraat richt zich op urbane of grootstedelijke circulaire economie en maakt onderdeel uit van de circulaire leerlijn, waarbij een onderzoeksmethodiek geschikt voor mbo'ers een belangrijk spel is. Concepten waaraan wordt aangehaakt zijn 'design thinking' en 'lean six sigma'.
Gateway to hospitality (RIF 20029)	In de Hanzehogeschool wordt in samenwerking met NHL Stenden het practoraat hospitality opgezet dat de pps ondersteunt. Het practoraat biedt ruimte voor innovatie en excellentie en wordt ingericht om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren door het stimuleren van een onderzoekende houding, kennisdeling en het verbeteren van het imago van het (v)mbo.

Greenfield (RIF 2033)	De kennis en expertise rond drie demoleerbedrijven wordt vastgelegd binnen het Greenfield kennisnetwerk van het practoraat natuurinclusieve landbouw, dat binnen het project wordt ontwikkeld. Dit practoraat functioneert binnen het samenwerkingsverband groenpact, waarin de komende periode door de groene mbo-instellingen 15 practoraten worden ontwikkeld.
Digiwise (RIF 20037)	Met behulp van het practoraat digitalisering dat VISTA-breed opereert wordt een onderzoeksprogramma learning analytics uitgevoerd. Uitkomsten van onderzoek worden met de sector gedeeld via events. Het practoraats-programma speelt tevens een belangrijke rol in de verduurzaming van Digiwise.

Tabel 20: Overzicht betrokkenheid practoratoren van pps'en met start in 2021.

Project	Korte omschrijving
Maritiem techplatform (RIF 21002)	In een community of practice werken docenten en praktijkbegeleiders aan didactische vraagstukken en het practoraat richt zich op innovatievraagstukken rond de ship life cycle en maakt de verbinding met het onderwijs. Er worden twee practoren aangesteld met een vastgestelde onderzoeksagenda (in afstemming met een adviesraad vanuit het bedrijfsleven) waarbij kennis onder andere wordt gedeeld via een open innovatie database. Er wordt gewerkt met innovatieve technieken zoals Virtual Reality en Augmented Reality.
Vitaliteitscampus (RIF 21003)	Binnen de pijler onderzoek wordt een practoraat vitaliteit ingericht. Het practoraat is een expertiseplatform op het gebied van vitaliteit met (praktijk) onderzoekscomponent om innovatie en actuele kennis te ontwikkelen en delen in een lerend netwerk voor de sectoren Zorg & Welzijn en Sport & Bewegen. Het practoraat Vitaliteit speelt een belangrijke scharnierfunctie tussen het vernieuwen van de opleidingen Zorg & Welzijn en Sport & Bewegen en de innovatie van de beroepspraktijk. Tot slot speelt het practoraat een belangrijke rol in het aangaan van partnerschappen en ontwikkeling van het netwerk.
Buurtverbinding (RIF 21006)	In 2022 gaat – onder voorbehoud – op het MBO College West een practoraat van start met de titel: Opleiden voor Zorg en Welzijn in de grootstedelijke context. Dit practoraat zal zich ook inzetten voor de PPS Buurtverbinding.
De technische toekomst (RIF 21014)	De samenwerking met het lectoraat responsief beroepsonderwijs en docentonderzoekers van de HAN maakt de inrichting van een learning community mogelijk. Het practoraat krijgt invulling door het lectoraat van de HAN, docentonderzoekers, hybride- en gastdocenten, praktijkbegeleiders, werkgevers en studenten.
Leven lang flex (RIF 21015)	Het practoraat entree stimuleert innovatie en onderzoek en creëert een omgeving waarin docenten en praktijkbegeleiders zich kunnen professionaliseren en waarin het opleidingsprogramma structureel kan innoveren. Door het oprichten van een practoraat wordt bij de professionalisering de meest recent vergaarde kennis gebruikt. Deze kennis wordt verspreid in learning communities, waar het onderwijs, bedrijfsleven en de overheid samenkomen. Het practoraat entree werkt samen met het instellingsbrede practoraat research lab.
Vitaliteit en leefstijl (RIF 21017)	In alle programmaonderdelen die onder programmaliijn 1 (onderwijsvernieuwingen -innovatie) zullen worden ontwikkeld, zal het onderdeel 'onderzoek' standaard worden opgenomen. Dit wordt gedaan door, ten aanzien van de onderzoeksopdrachten uit het werkveld, de verbinding aan te brengen met het practoraat 'Gepersonaliseerd leren' (met focus op flexibilisering en modularisering) en het practoraat 'Digitale pedagogieken didactiek' (met focus op blended learning) en door de eigen omgeving te gebruiken als "oefen"-onderzoekomgeving (bijv. via

	VISTA Vitaal onderzoeksopdrachten binnen VISTA te laten uitvoeren door Cios studenten).
NetwerkZON modern health (RIF 21020)	In deze PPS is er voor gekozen om aan elke programmalijn een onderzoeksactiviteit toe te voegen waarbij zowel practoraten (mbo) als lectoraten (hbo) betrokken zijn. Er wordt in het eerste jaar door onderzoekers, het PPS team en de betrokken practoraten/lectoraten een onderzoeksopzet ontwikkeld om de ontwikkelidentiteit van studenten, docenten en werkbegeleiders in kaart te brengen. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door (docent) onderzoekers en wordt begeleid door o.a. het practoraat LLO van Noorderpoort en het lectoraat Duurzame HRM van Hanze Hogeschool. In de onderzoeksopzet wordt o.a. benoemd op welke manier de ontwikkelidentiteit getoetst kan worden.
Gebouwde omgeving (RIF 21023)	Het onderzoekend vermogen van docenten en (toekomstige) medewerkers wordt in dit project gestimuleerd door het opzetten van een practoraat waar docenten samen met een practor, het hbo en studenten kleinschalige cross-over projecten uitvoeren gericht op innovaties in de gebouwde omgeving of de verbetering van het onderwijs. Daarnaast wordt in de teams tijd gemaakt voor reflecterend en onderzoekend vermogen. De practor sluit aan bij de bestaande lectoraten van Avans Hogeschool, die gezamenlijk onderzoeksprojecten uitvoeren met mbo en hbo studenten.
MBO innovatie en expertisecentrum data denken (RIF 21024)	Op dit moment wordt gedacht aan learning analytics en learning design als onderwerpen voor het practoraat. Uiteindelijk wil het project toe naar een practoraat dat vragen uit de praktijk kan verdiepen en verbinden met toegepast en wetenschappelijk onderzoek. Studenten en werkenden kunnen worden ingezet voor dataverzameling. Bijvoorbeeld via VR/AR brillen of door 'ouderwetse' methoden van data-verzameling in wijken of maatschappelijke organisaties. Voor een goedwerkend practoraat is het genereren en verzamelen van data cruciaal. Een ontwikkelteam bestaande uit vier personen zal in het 2e projectjaar van start gaan met de verkenning van een onderwerp voor het practoraat. Het ontwikkelteam bestaat uit 2 bedrijven, 2x mbo, 1x hbo en 1x practor (extern).
Samen ontdekken van dieren (RIF 21025)	Gezamenlijk leveren de partners in de pps vraagstukken over de relatie tussen mens en dier. Het practoraat Dierenwelzijn is hiertoe de 'spin in het web'. Er wordt samengewerkt met lectoraten en universiteiten. Er wordt tevens een kenniskring ingericht die bestaat uit enthousiaste en kritische docentonderzoekers. Samen met een juiste inbedding van de onderzoeksvaardigheden in het onderwijs worden studenten betrokken bij de onderzoeksvraagstukken. Zij voeren het praktische onderzoek uit, begeleidt door de docentonderzoekers.

Tabel 21: Overzicht betrokkenheid practoratoren van pps'en met start in 2022.

Project	Korte omschrijving
REntree in Beweging (RIF 22001)	Binnen dit project wordt het practoraat Kwetsbare Jongeren ontwikkeld zodat er een robuuste basis wordt gelegd voor de verduurzaming van het project in 2026-2030. In dit practoraat komt actuele kennis, expertise en onderzoek over kwetsbare jongeren bijeen om zo het leervermogen van studenten, docenten en praktijkvertegenwoordigers te bevorderen. Het practoraat houdt zich bezig met het verzamelen en in kaart brengen van informatie rondom het inrichten van het onderwijs voor kwetsbare jongeren. Samen met de samenwerkende opleidingen, bedrijven en instellingen pakt het practoraat uitdagende vraagstukken op, gaat op zoek naar mogelijke oplossingsrichtingen en wordt de leeromgeving, met gebruikmaking van concepten en modellen ontleend aan eerder onderzoek, (her)ontworpen.
Gastvrijheidseconomie Fryslan (RIF 22002)	Onderzoekstraject i.s.m. NHL-Stenden en Practoraat LLO Friesland College. Ook worden studenten geworven bij Friesland College en Friese Poort die veldwerk uitvoeren (zoals bijvoorbeeld interviews afnemen).
Duurzame en slimme mobiliteit bij schadeherstel, personenwagens en bedrijfswagens (RIF 22003)	In dit opschalingsproject wordt een practoraat Elektrische Voertuigen opgericht. In het practoraat werken studenten en docenten samen aan een houding van continu willen leren en ontwikkelen. Middels gezamenlijk onderzoek naar duurzame en slimme mobiliteit, wordt het onderzoekend vermogen van studenten, docenten en leermeesters gestimuleerd. Het practoraat betreft actief docenten en leermeesters en daagt ze uit om het beschikbare onderzoek toe te passen in de eigen werkpraktijk. Via het practoraat wordt structureel gewerkt aan verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven en wordt geborgd dat de resultaten van de onderzoekende activiteiten worden gebruikt voor het verbeteren van de uitvoering en inrichting van het onderwijsproces en in het bedrijfsleven.
RIFmbo Techlands Opleidingen (RIF 22004)	Het practoraat Implementatie Innovatie in de Techniekopleidingen draagt zorg voor het uitbouwen van de learning community van onderwijs, opleidingsbedrijven en alle bedrijven in de gehele keten van de Food en Procesindustrie, waarbij het delen van kennis en expertise centraal staat.
Geodesie en Geo-ICT: Versterking van de Geosector door samen op te leiden (RIF 22005)	Verkennen van een practoraat op het vakgebied Geodesie en Geo-ICT.

Stad van de Toekomst (RIF 22006)	Opzet practoraat Growing Green Cities. Vanuit dit practoraat worden de uitdagingen in de transitie en de kansrijke initiatieven in de regio in kaart gebracht. Deze worden gekoppeld aan het kennisnetwerken ingebracht in de activiteiten van Stad van de Toekomst. Tevens wordt de verbinding naar landelijke kennisontwikkelingen en activiteiten gelegd binnen Growing Green Cities. Een deel van de lessen en de onderzoeksopdrachten worden op locatie bij de Gemeente Almere en de Floriade uitgevoerd.
Hospitality Innovation Campus (RIF 22008)	Practoraat HIC i.s.m. lectoraat Hospitality Saxion en practoraten Mondriaan. Het practoraat heeft een praktische insteek: voor en door studenten en werkveld. De focus ligt daarbij op het praktisch onderzoeken van daadwerkelijke vraagstukken uit het werkveld. Studenten en werkveld werken hierin samen onder begeleiding van docenten en de practoor. Hierdoor sluit de kennis en kunde die de student ontwikkelt aan bij de actuele en toekomstige ontwikkelingen in het werk. Bovendien biedt het practoraat de mogelijkheden voor een excellentietraject en een betere voorbereiding op en aansluiting met het hbo. Daarnaast draagt het practoraat bij aan de doorlopende professionalisering van docenten door het ontwikkelen van een onderzoekende en probleemoplossende houding, andere vormen van begeleiden van studenten en samenwerking in de praktijk en actualiteit van het werkveld. En aan de continue verbetering van het onderwijs en een optimale aansluiting van het onderwijs op het werkveld.
Gezond Stedelijk Leven (RIF 22009)	Actielijn Onderzoek met inzet docenten met master achtergrond en aansluiting bij lectoraat HU.
Tekort in de zorg is onze zorg (RIF 22010)	Programmalijn Practoraat en Learning Community. Binnen deze programmalijn wordt een practoraat ingericht, onderzoeksvaardigheden van docenten en studenten ontwikkeld, zorgprojecten/challenges met studententeams en zorgorganisaties georganiseerd en een learning community ontwikkeld.
Beet! Ontwikkeling in de duurzame voedselketen (RIF 22011)	Ontwikkeling learning community d.m.v. de uitbouw van drie practoraten gericht op Beet! Er zal onder andere onderzoek gedaan worden door het practoraat 'Innovatie in de duurzame voedselketen' samen met deelnemende bedrijven naar de redenen waarom bepaalde beroepen door jongeren niet (vaak) gekozen worden. Waarom kiezen bijvoorbeeld tech-minded jongeren steeds minder vaak voor een beroep in de voedingsmiddelenindustrie?
Equestrum Campus (RIF 22012)	Op de nieuwe Equestrum-campus in Midden-Delfland werken onderwijs en bedrijven structureel samen aan de thema's paardenwelzijn, meten = weten, internationalisering en paraveterinair paard. Onderdeel van deze samenwerking is het Lentiz-practoraat

	Circulaire manege & Hippische innovatie.
MBO Innovatie & Expertise Centrum Zorgtechnologie Noord Brabant (RIF 22013)	Geen eigen practoraat. Via Kennispact MBO Noord-Brabant aangesloten op andere practoraten o.m. Summa en ROC Nijmegen.
LUX 038 (RIF 22016)	Onderzoekend vermogen wordt stap voor stap geïntegreerd in projecten in een doorlopende leerlijn mbo3-mbo4-ad/hbo. Studenten voeren kleinschalig praktijkgericht onderzoek uit binnen de eigen opleiding, het hbo, het practoraat Zorgen techniek of binnen een andere sector (cross-sectoraal).
Be Boost (RIF 22020)	Haalbaarheidsonderzoek en ontwikkeling practoraat Energietransitie en Circulariteit. Leren, maken en creëren, doen studenten samen in een learning community: een samengestelde groep van studenten, docenten en specialisten uit het bedrijfsleven. Learning community's ontstaan rondom een vraagstuk, opdracht of onderzoeksvraag van het practoraat. In de learning community gaan de betrokkenen gezamenlijk aan de slag, eventueel gebruikmakend van een contextlab.
Opschaler House of Hospitality (RIF 22021)	Innovatie en onderzoek voor de hospitality sector is van belang voor de doorontwikkeling van de sector. Daarom wordt het Hospitality Lab, het innovatie- en onderzoeksgedeelte van House of Hospitality, verder doorontwikkeld.
Circulaire economie in de creatieve en maakindustrie (RIF 22024)	Aansluiting bij practoraat Circulaire Regionale Economie van ROC Flevoland.
Consortium Biologische Landbouw (RIF 22025)	Aansluiting bij twee bestaande practoraten van Aeres: Practoraat Kringlooplandbouwen Practoraat Dierenwelzijn en Diergezondheid.
CIV WLP/OiS/YOULP (RIF 22026)	Vergroten van onderzoekend vermogen studenten door, ten aanzien van de onderzoeksopdrachten uit het werkveld, de verbinding aan te brengen met het practoraat Gepersonaliseerd leren (met focus op flexibilisering en modularisering) en het practoraat Digitale pedagogiek en didactiek en door de eigen omgeving te gebruiken als "oefen"-onderzoekomgeving. Beide practoraten zijn VISTA-breed gepositioneerd. VISTA College kiest bewust voor VISTA-brede practoraten op pedagogisch-didactische thema's. De ambitie is dat de practoraten fungeren als expertiseplatforms voor praktijkgericht onderzoek naar pedagogisch-didactische thema's en innovaties.

<p>Centrum voor Innovatief Vakmanschap Bio Sciences (RIF 22029)</p>	<p>Programmalijn t.b.v. inrichtingpractoraat voor het Middelbaar Laboratorium Onderwijs MLO. Doel is het opbouwen van een innovatiecultuur door praktijkgericht onderzoek langs twee lijnen: (1) ontwikkelingen in het werkveld, en (2) onderwijsinnovatie passend op de wensen van het werkveld, docenten én studenten.</p>
<p>Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving (RIF 22030)</p>	<p>Haalbaarheidsstudie practoraat i.h.k.v. doorlopende onderzoekslijn Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving. Hierin werkt de pps samen met de bestaande practoraten binnen Yverta, lectoraten en universitaire onderzoeksprojecten. Het daadwerkelijk oprichten van een practoraat is afhankelijk van de uitkomst van de haalbaarheidsstudie.</p>

Bijlage IV Overzicht toegekende pps'en 2014 – 2022

RIF-1

2014

14001	ROC Zadkine	Masterplan MEI
14005	Da Vinci College	CIV Energie
14006	Terra College	Kenniswerkplaats Westerkwartier
14008	Onderwijsgroep Tilburg	Towards futureproof professional skills in Aerospace maintenance
14009	Drenthe College	Centrum duurzame chemische technologie
14011	ROC West Brabant	Zorgboulevard Roosendaal
14012	Regio College	Op weg naar food & proces Tech campus
14014	Summa College	Opleiding system integrator
14017	Alfa College	Regionaal techniek centrum 2020
14018	Nova College	Techport MBO
14026	Koning Willem I College	Centrum voor gezondheidstechniek*
14027	Sint Lucas	Centrum voor restauratietechniek
14028	ROC van Amsterdam	House of logistics
14029	Clusius College	Greentech PPS
14031	ROC van Amsterdam	CIV creative industry 2.0
14035	Da Vinci College	PPS verbrandingsmotoren
14036	ROC van Twente	Cooperatie CIV Techwise
14037	Mondriaan	High Tech Centre Delft

2015

15001	ROCTer Aa	Bouw- en Infracentrum
15002	Summa College	Topcentrum Autoschadeherstel Zuid Nederland
15005	Nordwin College	100% Duurzaam
15008	ROCA12	Tech4Food

15009	Scalda	Food Lab Zeeland
15010	Onderwijsgroep Tilburg	PPS Logistieke Academie Midden Brabant
15011	Rijn IJssel	Creative Lab
15014	ROC Nijmegen	De Technische 2.0.
15015	Gilde Opleidingen	Centrum voor Logistiek Vakmanschap
15016	ROC Midden Nederland	Technologieroute
15018	Wellant College	Waterroute: van leren naar werk in coalitie met de regio
15019	ROC Zadkine	Zuid-Holland Infra Park (ZIP)
15021	Graafschap College	Vooruitschakelen in de mobiliteitsbranche*
15024	ROC Tilburg	Samen Slim Bouwen aan de Toekomst*
15025	ROC Leeuwenborgh	Centrum voor Vakmanschap Logistics and Warehousing
15027	Deltion College	FRIS
15029	ROC West Brabant	Composite Maint Cluster W-Brabant - Aviolanda Woensdrecht*
15031	ROC ID College	Centrum voor innovatief Vakmanschap-Smart Technology
15032	Rijn IJssel	Oost Nederland Energie(k)
15033	Gilde Opleidingen	CIV Installatietechniek Limburg
15035	ROC West Brabant	PPS Vakcentrum Bouwtechniek Biesdonkweg Breda
15040	Arcus College	Tech2Create, comakership onderwijs en bedrijfsleven
15045	Landstede	PPS Zorginnovatie Zwolle
15048	ROC van Amsterdam	PPS Cybersecurity Centre MRA
15049	ROC van Twente	Bouwen aan de toekomst
15050	Alfa College	Model Regionaal Co-makership
15051	Albeda College	The Real Band*
15052	CITAVERDE College	CVO Agro
15054	Terra College	Gilde Nieuwe Stijl*
2016		
16001	HMC	Topcentrum Meubelindustrie
16002	ROC Rivier	PPS TechExpress

16005	Mondriaan	Extra Strong
16006	ROC Aventus	Sustainable Automotive Mobility College
16008	Sint Lucas	Creative lab brainport*
16009	Mondriaan	Partners in @ction for cyber talent
16010	De Leijgraaf	Samen werken voor toekomst van procesoperators
16012	Nova College	Praktijkroute zorg als cocreatie in Kennemerland
16013	Aeres Groep	Food Midden Nederland
16014	ROC van Amsterdam	NexTechnician mobiliteitstechniek
16015	ROC Ter Aa	Portaal
16017	Nimeto	Excellent vastgoedonderhoud
16020	Nordwin College	Bio-based economie Fryslan
16022	ROC van Twente	Praktijkcentrum procestechnologie
16023	Summa College	Samen Slim zorgen thuis
16024	Noorderpoort	NetwerkZON 2020, the health factor
16025	ROC Friese Poort	Centrum voor innovatief vakmanschap Healthy ageing Friesland*
16027	MBO Amersfoort	WarenhuisPLUS
16029	Wellant College	Go2
16030	ROC West Brabant	PPS Het Eventum
16031	ROC Nijmegen	Beroepsonderwijs in logistics valley
16032	ROC van Twente	PPS Transport, logistiek en mobiliteit Twente
16034	ROC West Brabant	Centrum voor mobiliteit en logistiek*
16035	Da Vinci College	GO Bouw
16037	ROC van Flevoland	PPS TechPack Flevoland
16039	Drenthe College	Practoraat zorg & (sensor)technologie
16040	Lentiz onderwijsgroep	Onderwijsvernieuwing en technologie Greenport Horti Campus
16042	ROC van Amsterdam	Zorg in de wijk in de 21e eeuw
16043	Clusius College	PPS Greenlab NHN
16045	Albeda College	RDM Training plant
16047	LIS	Instrumentation for space

16048	Gilde Opleidingen	Talent in bedrijf
16050	Terra College	Duurzaam Cooperatief ondernemen/Food focus
2017		
17001	Scalda	Centrum voor Toptechniek
17002	Hout- en meubileringscollege	Industrieel bouwen met hout
17003	ROC van Amsterdam	House of Hospitality
17004	Rijn IJssel	Tech@doptie
17005	Deltion College	Topcentrum E-commerce
17007	Alfa College	Fieldlab PracTICe
17008	Nova College	Smart makers education
17010	Noorderpoort	Netwerk ZON (doelmatigheid)
17011	Noorderpoort	ZorgThuis
17012	ROC van Amsterdam	PPS Take-5
17013	Hoornbeeck College	STEUR 2.0*
17015	ROC van Amsterdam	Opleidingscampus Technische Installaties Amsterdam
17016	Landstede	Industriele Robotica
17018	ROC Friese Poort	Yacht Builders
17022	ROCAventus	All you can learn
17024	Albeda College	Cloud Engineering
17026	Landstede	Veiligheidsacademie Noordwest-Veluwe
17027	De Leijgraaf	BIM-5
17028	ROC Tilburg	Transmuraal Kijken, Leren én Doen
17029	ROC van Twente	Twentse Zorgacademie
17030	ROC Zadkine	DE ROTTERDAMSE PLUS
17033	Gilde Opleidingen	CIV Gebouwde omgeving
17034	ROC Rivor	Ondernemend Rivierenland
17036	Arcus College	VOORdeel & VERVOLG opMAAT naar werk*

2018

18001	ROC Horizon College	PPS DUDOC XP
18003	ROC van Amsterdam	House of Digital
18005	Lentiz onderwijsgroep	Food Innovation Academy
18007	Mondriaan	Spoor 22
18008	ROC Ter Aa	Techniek Centrum Brainport
18013	STC Groep	Plant of the Future
18014	ROC van Flevoland	Lelytalent
18017	ROC Kop van NH	Techniek leerwerkpleinen en - straten netwerk Noord-Holland
18024	Aeres Groep	Plant & Business
18029	Noorderpoort	Werkplaats voor Digitaal Vakmanschap
18031	AOC Oost	Educating people for the future of smart agri business
18032	Drenthe College	GAS 2.0
18036	MBO Rijnland	CIV Welzijn & Zorg
18037	Summa College	Samen Slim Logistiek Vooruit
18038	Gilde Opleidingen	Foodlab Limburg
18046	Nordwin College	Wendbaar Vakmanschap

RIF-2

2019

19001	Nova College	Greenbiz-MBO
19002	Friesland College	TIM, Onderwijsinnovatie in de agrotechniek in Nederland
19003	ROC Rivier	CircuLeren
19004	Scalda	Centrum voor Innovatief Vakmanschap Wind op Zee
19005	ROC van Flevoland	Talentontwikkeling met Wetenschappen Technologie
19006	Soma College	Realisatie opleidingen betonstaalverwerken in Nederland
19007	Landstede	Innovatiecluster Kinderen Educatie
19008	SVO	Generation Food
19009	Regio College	Fieldlab Robotica NH
19010	Scalda	Participatielab Zeeland
19011	Clusius College	Rifmbo NH FOOD
19013	Summa College	Duurzame inzetbaarheid Brainport Regio Eindhoven
19014	Scalda	Praktijkroutes Zeeuws-Vlaanderen
19016	Gilde Opleidingen	CIV Maak/Smart Industrie
19020	ROC van Amsterdam	House of Aviation
19025	ROC van Amsterdam	Urban Sport Trainer
19027	ROC van Flevoland	Circulaire regionale economie
19029	Friesland College	Hybride lerend systeem water
19030	CITAVERDE College	Hippisch College Limburg
19031	VISTA College	MBO CHILL Academy
19036	Graafschap College	Samen smart bouwen aan Nederland
19038	Hoornbeek College	Wendbaar vakmanschap in Barneveld

2020

20007	ROC van Amsterdam	Talentontwikkeling Amsterdam
20008	ROC Horizon College	PurmerValley
20009	Gilde Opleidingen	De nieuwe medewerker in de VVT

20010	ROC van Twente	Scale-up techwise
20011	ROC van Twente	Direct2Job
20013	ROC Midden Nederland	Smart technician
20015	Deltion College	Start.route
20017	Mondriaan	Digital operations centre
20018	Da Vinci College	PPS GET
20019	ROC Midden Nederland	Entree leert op de werkplek
20022	Friesland College	Media innovatie campus
20023	Nova College	Smart Maintenance-MBO
20026	ROCTOP	RIF NDSM 'a learning community in a circular economy
20028	Rijn IJssel	Ieder Talent Telt!
20029	Noorderpoort	Gateway to Hospitality
20030	ROC Midden Nederland	Vakcentrum Duurzame Energie
20031	Mondriaan	Ewa Haaglanden
20033	Clusius College	GreenField
20035	Graafschap College	Veelzijdiger in beweging
20036	ROC Nijmegen	KEI: KION Early childhood Innovation center
20037	VISTA College	RIF Digiwise
20038	ROC Midden Nederland	Duurzame Mobiliteit

2021

21002	STC Groep	Opschaling Maritiem Tech Platform
21003	Alfa College	De Vitaliteitscampus
21004	Curio Groep	Stedelijke Vergroening
21005	Aeres Groep	Consortium Melkvee & Business
21006	ROC van Amsterdam	Buurtverbinding: de mbo-er Sociaal Werkin het sociaal domein
21007	ROC Midden Nederland	MAKE Center
21008	ROC Zadkine	Beauty & Design Lab
21009	ROC Rivier	The LearnSpot

21010	Curio Groep	Smart Technology
21011	Horizon College	LOGMOTION
21014	ROC Nijmegen	De Technische Toekomst
21015	MBO Rijnland	Centrum voor Innovatief Vakmanschap: Leven Lang Flex
21016	Drenthe College	Hospitality Talent Hubs Drenthe
21017	Vista College	CIV Vitaliteit en Leefstijl
21019	Albeda College	Talenthub op Zuid
21020	Noorderpoort	NetwerkZON2026: Modern Health
21021	Albeda College	Zorg Innovatie Academie
21023	Curio Groep	PPS in de Gebouwde Omgeving West-Brabant
21024	De Leijgraaf	Mbo Innovatie en Expertisecentrum Data denken
21025	Aeres Groep	Samen ontdekken Van Dieren

2022

22001	Horizon College	RIF Entree in Beweging
22002	Friesland College	RIF Gastvrijheidseconomie Fryslan
22003	ROC Summa College	Duurzame en slimme mobiliteit bij schadeherstel
22004	Regio College	RIFmbo Techlands Opleidingen
22005	ROC Midden Nederland	Geodesie en Geo-ICT: versterking van de geosector
22006	AERES MBO Almere	Stad van de Toekomst
22008	Stichting Albeda	Hospitality Innovation Campus
22009	ROC Midden Nederland	Gezond Stedelijk Leven
22010	ROC van Amsterdam	Tekort in de zorg is onze zorg
22011	Stichting Yuverta	Beet! Ontwikkeling in de duurzame voedselketen
22012	Lentiz onderwijsgroep	Equestrum Campus
22013	Leijgraaf	MBO Innovatie & Expertise Centrum Zorgtechnologie
22016	ROC Deltion College	LUX 038
22020	Aventus	Be Boost
22021	ROC van Amsterdam	Opschaler House of Hospitality
22025	Stichting Aeres Groep	Consortium Biologische Landbouw

22026	Stichting BVE Zuid-Limburg	CIV WLP/OiS/YOULP
22029	mboRijnland	Centrum voor Innovatief Vakmanschap Bio Sciences
22030	Stichting Yuverta	Biodiversiteit en Duurzame Leefomgeving

Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

070 340 55 66

info@dus-i.nl
www.dus-i.nl

Februari 2023